

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 528 del 14/7 al 27/7 de 2021 2,5€

Quan el dret a l'avortament depèn de la comarca

Dones dels Pirineus, l'altiplà central o les Terres de l'Ebre han de recórrer fins a 200 quilòmetres per interrompre voluntàriament l'embaràs

pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Guillem Martí i Guille Larios | cruïlla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Bernat Solé i Albert Alexandre | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Elena G. Ruiz, Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Joan Castellà | espina@directa.cat
Fotografia
Victor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Maria Conill | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Miriam Tijani | correccio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuels@directa.cat
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord. El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: Sandra Freijo

SUMARI

A FONS

4-11

El difícil camí per avortar
Malgrat tractar-se d'un dret reconegut a la legislació, no és possible exercir-lo als hospitals i centres sanitaris de dinou comarques de Catalunya. Un reportatge de Júlia Peñascal, Pol Solernou i Clàudia Mas, amb il·lustracions de Sandra Freijo. Infografia de Pau Fabregat, fotos de Sira Esclasans i Miguel López Mallach.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Virginia Eubanks
La politòloga dels Estats Units és autora del llibre *La automatització de la desigualdad* (Capitán Swing, 2021). Afirmar que l'algoritme aplicat als serveis socials té l'objectiu de prendre decisions inhumanes. Preguntes de Gemma Garcia i fotos de Sadaf Rassoul Cameron.

IMPRESSIONS

16-18

Diversitat funcional o discapacitat?
Un debat entre Laura Sanmiquel-Molinero i Montserrat García Blasco. Amb il·lustració de Sònia Ros.

Es pot acabar amb els desnonaments?
Reflexió de Marta Ill Raga, del Sindicat de Llogateres. Dibuix d'Eduard Sales.

CRUÏLLA

19-21

De la brossa a la cistella de verdures
El compostatge comunitari és una alternativa descentralitzada per reciclar les restes de matèria orgànica i convertir-les en adob ecològic i de proximitat per a l'agricultura urbana. Un reportatge de Guillem Martí amb fotografies de Victor Serri.

RODA EL MÓN

22-26

Protestes contra l'Autoritat Palestina
Reportatge de Maria Soler des de Cisjordània, amb foto de Maha Abdallah.

Doble pandèmia de les desplaçades
Com impacta la COVID-19 als camps de refugiades del nord d'Iraq. Un reportatge de Sara Manisera.

Nova Assemblea Constituent a Xile
Una anàlisi de Meritxell Freixas.

EXPRESSIONS

27-31

Passar pàgina a l'edició insostenible
Reportatge de Luis Jiménez sobre les impremtes globalitzades o de proximitat. Il·lustracions de Marc Vers.

Vernissatge d'una tempesta
El relat de Gil Pratsobrerroca i Febrer. Amb il·lustració d'Anna Gran.

Ressenyes culturals
Guille Larios, Josep Pimentel i Xavier Díez.

INDIRECTA

32

Entrevista a Dai Sombra
És membre de Dones Brásileres contra el Feixisme i s'organitza des de Barcelona per lluitar contra el règim de Jair Bolsonaro. Volen incrementar les mobilitzacions de cara al 2022, que serà any electoral al Brasil. Preguntes de Mariana Cantero i foto de Montse Giralte.

Més que mil paraules

BRUNA CASAS @brunscig | No és Hong Kong ni és una foto de record de la contracimera de Gènova de l'any 2001. Es tracta d'un grup de manifestants que el segon cap de setmana de juliol de 2021 es van manifestar per les calli de Venècia -característics carrers estrets de la capital del Vèneto-, contra la cimera del G20. Entitats ambientalistes, ecologistes, socials, s'han manifestat i s'han defensat de les càrregues policials.

Comunitat Directacoop

Fotografies i vídeos amb responsabilitat

Redacció Directa | @La_Directa

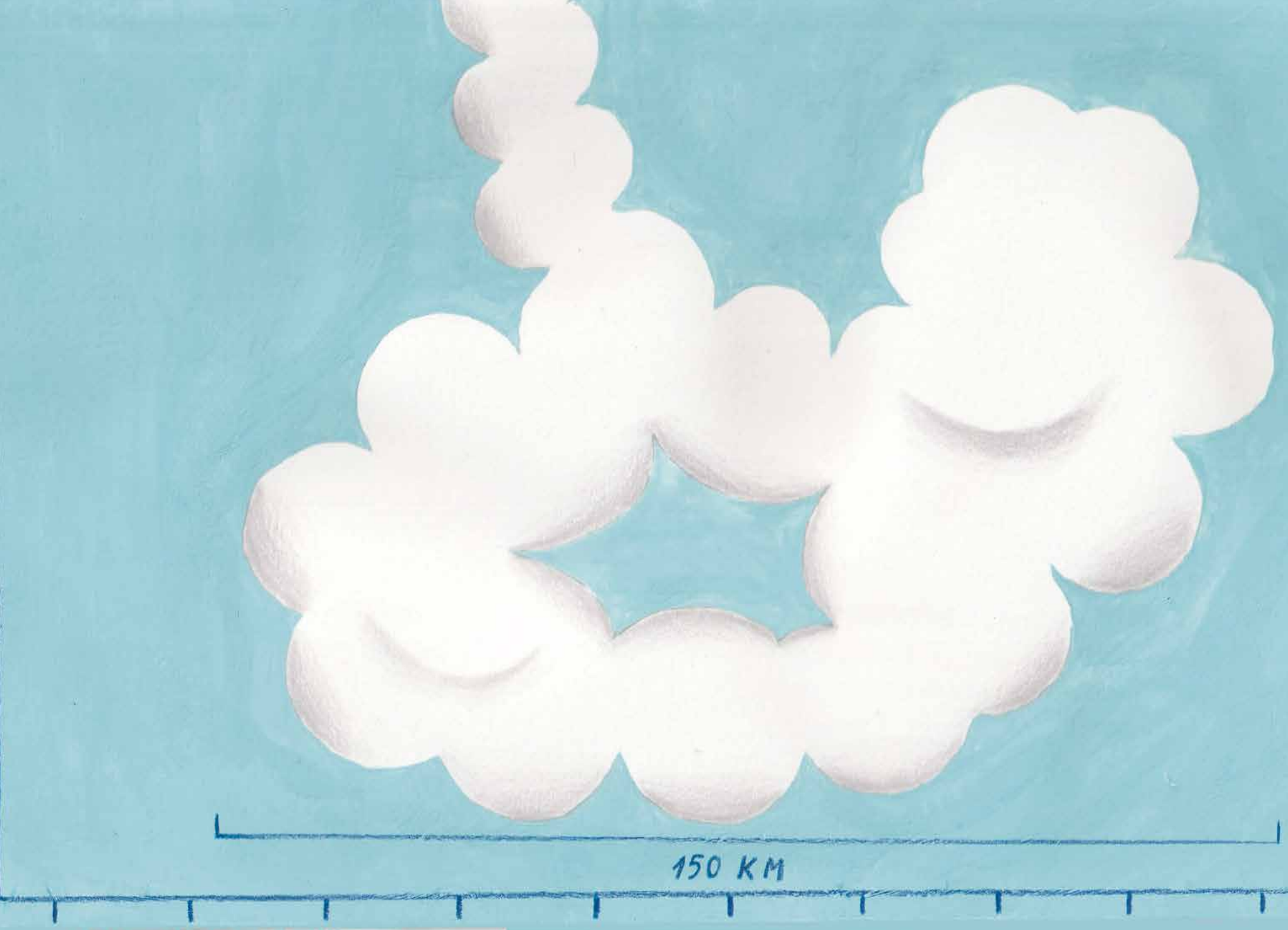
L'any 2016, durant les protes-tes pel desallotjament del Banc Expropiat -al barri de Gràcia, a Barcelona-, els Mossos d'Esquadra van fer servir alguns dels vídeos que havia publicat la DIRECTA per identificar, mitjançant estudis morfològics, algunes de les perso-nes que després serien acusades i condemnades. D'aquells fets se'n va derivar que engegéssim un procés de debat i reflexió intern. La con-clusió fou que havíem d'extremar el nostre protocol de publicació d'imat-ges per evitar que s'instrumentalitzi la feina periodística com a material útil per a la repressió. Entre altres novetats, vam incorporar a la nostra metodologia el fet d'enregistrar les imatges des d'una major distància, fer-ne una anàlisi sota criteris tèc-nics i jurídics abans de publicar-les,

així com optar per no publicar-les en cas de dubte. El procés de publica-ció sempre passarà un doble filtre: en primer lloc, des de la coordinació de fotografia i audiovisual, i en segon lloc, des de l'edició de web o paper. A més, es va fer una formació inter-na sobre com funcionen els renovats mecanismes d'elaboració de prova dels cossos policials, que incorpo-ren la morfologia facial i corporal com a element pericial: ulls, nassos, orelles o peces de roba poden esde-venir l'única prova d'una sentència condemnatòria. La llibertat d'infor-mació sempre ha de fer-se en equi-libri amb les llibertats d'expressió i manifestació. Quan aquestes últimes estan en perill, cal prendre totes les precaucions necessàries per evitar convertir-nos en col·laboradores in-voluntàries de la repressió.

L'espina

ROGER PELÁEZ | @maximclatellot

/ SANDRA FREIJO
@sandrafreijo

Varettes de paraigües, de penja-robes, agulles de fer mitja i julivert. Aquests són alguns dels mètodes que s'utilitzaven, o s'utilitzen, per interrompre un embaràs voluntàriament lluny dels hospitals.

Procediments clandestins, fets en la penombra i solitud, per evitar ser castigades per la llei.

El control que regula els cossos de les dones apareix de la mà de l'estat modern. Al segle XIX ja es creen les primeres lleis antiabortives, en un context on l'Església ostenta una gran influència. A l'Estat espanyol, la primera llei que regula la interrupció de l'embaràs s'aprova durant la Segona República, encara que anys més tard, amb el franquisme, es va derogar. De fet, l'avortament no s'estableix com un dret del tot reconegut fins a l'any 2010.

Així i tot, avui en dia centenars de dones es veuen privades d'avortar a les seves localitats. La falta d'accessibilitat a la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) obliga moltes d'elles a desplaçar-se fora dels seus municipis de residència. Aquesta problemàtica s'estén arreu del territori, des del pla de Lleida fins a les Terres de l'Ebre, i afecta nombrosos hospitals de la xarxa pública. La derivació de casos per part d'aquests centres

a ciutats com Barcelona o Tarragona podria respondre només a una falta de maquinària, però sovint els motius van més enllà.

Avui dia existeixen dos procediments per avortar garantits per la sanitat pública. D'una banda, la interrupció voluntària farmacològica de l'embaràs, que es pot realitzar com a màxim fins a les nou setmanes de gestació. Aquest mètode requereix dos fàrmacs: el primer, que atura l'embaràs, i el segon, que provoca l'expulsió de les restes. En segon lloc, existeix l'avortament quirúrgic, és a dir, una aspiració del contingut de l'úter a través de la vagina. El protocol de Salut recomana fer-ho abans de les catorze setmanes de gestació perquè, altrament, els casos s'han de tractar mitjançant tècniques que comporten una major complicació.

Per interrompre l'embaràs s'ha de sol·licitar una consulta amb la llevadora, en la qual s'expliquen les diferents vies d'avortament. Després, es programa una visita per valorar el mètode contraceptiu, i es comproven les setmanes de gestació. Una vegada tramitada la interrupció voluntària de l'embaràs es donen tres dies per reflexionar sobre la seva decisió fins al moment de realitzar-la.

Tot i semblar un procés simple, avortar, per a algunes dones, s'acaba convertint en un repte. L'Observatori de Drets Sexuals i Reproductius

EL DIFÍCIL CAMÍ PER **AVORTAR** **LLIUREMENT**

Col·lectius feministes de Catalunya i el País Valencià denuncien desigualtats territorials i manca de recursos a l'hora d'interrompre l'embaràs

Júlia Peñascal | @juls_pf15
Pol Solernou | @polsoler9
Clàudia Mas | @Claudiaa_masc

L'any 2019, prop de 500 dones catalanes van haver de desplaçar-se de la seva comarca per interrompre l'embaràs

Un dels casos més restrictius és el de l'Hospital Sant Joan de Déu de Manresa, on no es realitza cap mena d'avortament

va concloure que l'any 2019 prop de 500 dones van haver de desplaçar-se de la seva pròpia comarca per avortar.

És el cas de Carlota (que fa servir un nom fictici), qui viu a la Catalunya central. Durant les proves dels primers mesos d'embaràs li comuniquen que el desenvolupament de l'embrió pot posar en risc la seva salut i la del fetus. És per això que els professionals l'adverteixen que, probablement, haurà de recórrer a un avortament quirúrgic. També li comuniquen que no podrà fer-ho en el seu hospital de referència i li recomanen viatjar fins a Barcelona: un camí per avortar que pot arribar a suposar un dur desgast físic i emocional.

Aquesta és una de les denúncies que recull l'Observatori de Drets Sexuals i Reproductius i que posa de manifest les desigualtats territorials per accedir a l'avortament. El cas de Carlota no és una excepció, sinó que forma part d'una estadística més àmplia de dones afectades per aquesta problemàtica.

Catalunya central: forat assistencial

L'Hospital General de Vic és l'únic centre de la regió sanitària de la Catalunya central on es pot realitzar un avortament quirúrgic. Tot i que la llei indica que es pot avortar fins a la catorzena setmana de gesta-

ció, el centre mèdic només garanteix les IVE quirúrgiques fins a la dotzena. Fonts del Departament de Ginecologia de l'hospital apunten que aquest fet respon a la "possible complicació del procediment en funció de la longitud del fetus, que pot variar molt entre les dues setmanes". Davant d'aquesta situació les pacients són traslladades a una clínica especialitzada per realitzar l'IVE, la majoria concentrades i situades a Barcelona i Tarragona.

De fet, a l'Hospital General de Vic s'hi deriven casos d'IVE quirúrgiques d'altres comarques centrals, com l'Anoia, on aquest tipus de pràctiques són inexistents. És el cas de l'Hospital Universitari d'Igualada, on només es practiquen avortaments farmacològics, per als quals el límit és de nou setmanes de gestació.

Un cas encara més restrictiu és el de l'Hospital Sant Joan de Déu de Manresa, on no es permet cap mena d'avortament. El col·lectiu feminista Acció Lila hi va fer una encartellada l'any 2019 en la qual assenyalava els líders de la fundació Althaia, l'organització privada que gestiona el centre mèdic. "Volíem mostrar a la ciutadania qui són els responsables que impedeixen el dret a l'avortament a la Catalunya central", expliquen.

El seu patronat està controlat tant per la Mútua Manresana com per l'Ajuntament de Manresa »

» i l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu. Des d'Acció Lila es denuncia, precisament, que la participació d'aquesta institució catòlica “és el que realment està obstaculitzant el dret a l'avortament a Manresa i a la Catalunya central”.

Així doncs, a la capital bagenca només es pot avortar fins a les nou setmanes per la via farmacològica, a les unitats d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR) del CAP Bages. Les interrupcions voluntàries de l'embaràs quirúrgiques es redirigeixen a Barcelona.

Des de l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, Sílvia Aldavert recalca l'important paper que juga l'Església catòlica en aquest cas. I és que, segons explica, l'Orde de Sant Joan de Déu fa constar en els seus estatuts el seu rebuig directe tant a practicar avortaments com a receptar píndoles abortives. Una “objecció de consciència institucional”, tal com l'anomenen des d'Acció Lila, que és il·legal. “La llei que tenim -explica Aldavert- va regular que els professionals que fan els avortaments poguessin ser objectors. Però en cap cas s'hi pot acollir una institució”. A diferència dels centres privats, hospitals concertats com el de Manresa reben finançament del govern autonòmic. Segons Aldavert, “en casos com aquests, des del govern s'hauria d'imposar la garantia de l'accessibilitat a l'avortament, perquè els diners públics han de servir per assegurar aquest dret”.

El col·lectiu feminista de Manresa fa temps que ha volgut posar aquesta situació sobre la taula, presentant una moció al ple de l'Ajuntament i demanant que “es posicionessin a favor de garantir la interrupció voluntària de l'embaràs al territori”. De fet, l'alcalde de Manresa, Marc Aloy, i la regidora del consistori Maria Mercè Tarragó formen part del patronat de la fundació Althaia.

Entre els punts de la moció, també es va demanar una reunió extraordinària amb els membres d'Althaia. “No hem rebut cap resposta i la institució no ens ha reconegut com a interlocutores”, afirmen des d'Acció Lila, que també denuncien una manca de transparència en les reunions del patronat. “Des del govern deien estar d'acord amb el dret de l'avortament, però alhora no feien res -assenyalen des del col·lectiu. Tenien moltes paraules, però amb aquest immobilisme no s'arriba enlloc”.

Tot i no dialogar amb el col·lectiu feminista directament, Althaia sí que es va pronunciar amb una carta oberta on afirmava haver-se engegat “un procés de reflexió”. Unes declaracions que des d'Acció Lila descriuen com “un exercici de retòrica per aconseguir rentar-se les mans”.

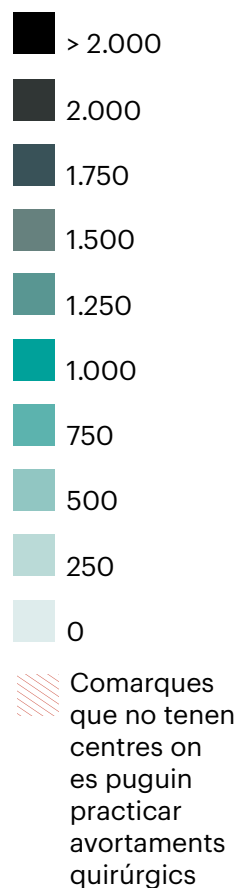
A més, Acció Lila també interpel·la a l'Institut Català de la Salut perquè “s'està desentenent del tema, tot i tenir la capacitat de millorar la situació de l'avortament a la Catalunya central”. “És evident que hi ha responsabilitat en l'àmbit local, però també n'hi ha en el nacional: amb només reconèixer formalment el dret no n'hi ha prou, se li ha de garantir l'accés a tothom”, afirmen des de l'agrupació feminista.

Per a la realització del reportatge hem contactat amb la fundació Althaia i l'Hospital Sant Joan de Déu de Manresa. Tot i que la gestió del centre és concertada, no se'ns va respondre i ens van remetre al Departament de Salut.

Les Terres de l'Ebre: moure's 200 quilòmetres

“El primer pas per avortar aquí és passar per la llevadora”, explica la professional sanitària de l'Ebre, Olga Pérez. Un cop feta la visita amb la

Dinou comarques **sense accés a l'avortament quirúrgic**

Des del col·lectiu manresà Acció Lila interpel·len l'Institut Català de la Salut perquè “s'està desentenent del tema”

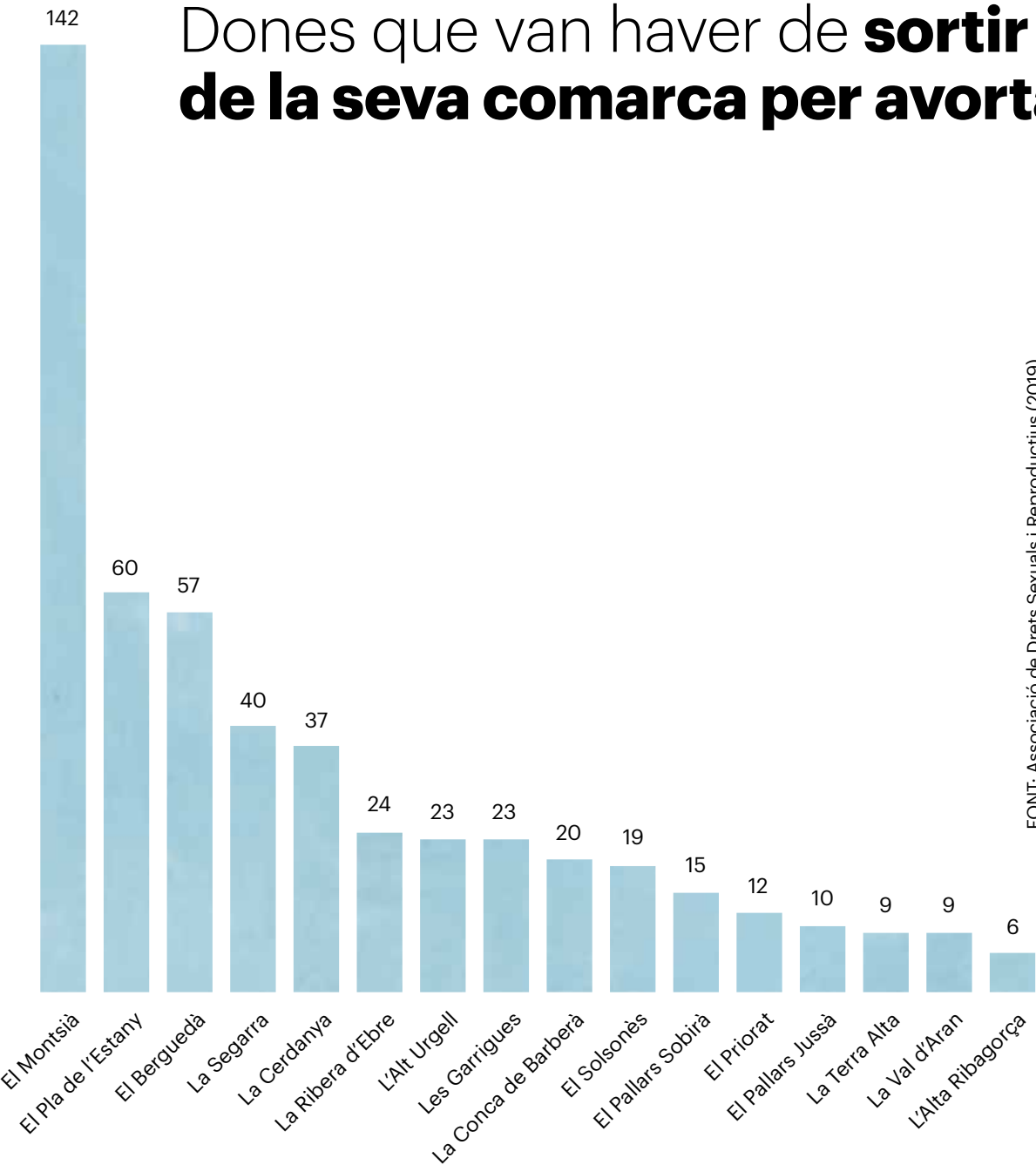
L'hospital Verge de la Cinta de Tortosa només interromp l'embaràs quan suposa un risc per a la salut de la mare

llevadora, la dona és redirigida al ginecòleg del CAP Baix Ebre de Tortosa per confirmar quantes setmanes porta embarassada i decidir quin procediment s'ha de seguir. “Si està per sota de les nou, se segueix el procés farmacològic i se li donen les pastilles, però si està per sobre, se li ha de redirigir a una clínica acreditada”, detalla Pérez. “El que passa és que la clínica acreditada més propera a les Terres de l'Ebre està a Tarragona, i la resta a Barcelona. Aquí, al territori, no tenim cap centre que ofereixi la interrupció quirúrgica de l'embaràs”, afegeix.

L'Observatori de Drets Sexuals i Reproductius va comptabilitzar 262 desplaçaments per poder interrompre l'embaràs voluntàriament a les Terres de l'Ebre l'any 2020. L'ASSIR del CAP Baix Ebre de Tortosa assumeix tots els avortaments farmacològics de les comarques de la zona: la Terra Alta, la Ribera d'Ebre, el Baix Ebre i el Montsià. Una situació que des del col·lectiu

Dones que van haver de **sortir de la seva comarca per avortar**

FONT: Associació de Drets Sexuals i Reproductius (2019)

Vaga Feminista Terres de l'Ebre denuncien, ja que consideren que “es vulneren els drets de les dones”. Pel que fa a les quirúrgiques, l'hospital de la ciutat, el Verge de la Cinta, només els practica quan l'embaràs suposa un risc per a la salut de la mare o el fetus té complicacions. En casos d'interrupció per voluntat de la mare, les pacients poden haver de desplaçar-se fins a 200 quilòmetres. És per això que les membres del col·lectiu feminista del territori han iniciat una campanya per reclamar que es pugui avortar quirúrgicament a les Terres de l'Ebre, i asseguren que “l'Hospital Verge de la Cinta té els recursos necessaris per practicar-ho”. “Ens vam reunir amb l'exdelegada de Salut a les Terres de l'Ebre i, tot i que no ens va facilitar les dades, ens va assegurar que l'objecció de consciència no era un problema, per tant, no entenem per què no se'n practiquen, d'avortaments”, afirmen.

Des de Vaga Feminista Terres de l'Ebre denuncien que “no s'ha integrat l'avortament a la cartera pública”

Lleida és l'única demarcació provincial que no disposa d'un centre acreditat que practiqui avortaments quirúrgics

Des de Vaga Feminista Terres de l'Ebre apunten que “el problema és el model sanitari: no s'ha integrat l'avortament a la cartera de serveis públics perquè, al final, les IVE quirúrgiques s'acaben delegant a la sanitat privada”. En l'actualitat, Vaga Feminista Terres de l'Ebre està presentant mocions a diferents ajuntaments de les comarques de l'Ebre per aconseguir que “instin el govern de la Generalitat a complir les demandes fetes”.

Pla de Lleida: ni tan sols a la capital
El Grup de Dones de Lleida va començar a indagar la situació dels avortaments a Ponent arran de la COVID-19. Amb el temor que les dones no hi poguessin accedir, van sol·licitar informació a l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova. D'aquesta forma, van confirmar que Lleida és l'única demarcació provincial de Catalunya que encara no disposa d'un centre acreditat que »

El dret al propi cos és una de les reivindicacions centrals del moviment feminista / SIRA ESCLASANS @siraesca

» practiqui avortaments quirúrgics. Una situació que no va sorprendre el col·lectiu feminista perquè, en paraules d'una de les seves membres: “Jo mateixa he hagut d'acompanyar a diverses dones fins a Barcelona per avortar”.

Segons explica la coordinadora de llevadores de Lleida, Yolanda Florensa, les interrupcions d'embaràs per causa mèdica s'atenen a l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova i les IVE farmacològiques a les unitats d'ASSIR, de la mateixa manera que passa a la regió sanitària de les Terres de l'Ebre. Pel que fa a les quirúrgiques, Florensa exposa que, quan es va convocar el concurs per practicar-les, cap centre ho va sol·licitar i les pacients es deriven a la capital catalana.

Fa poc s'ha anunciat un conveni amb una clínica privada a la ciutat de Lleida per garantir aquest servei. Segons va anunciar l'exconsellera de Salut, Alba Vergés, les intervencions començarien a principis d'aquest estiu.

Tanmateix, hi ha un factor que fa encendre les alarmes: l'objecció de consciència. Segons va avançar Laura Aznar a *Crític*, entre un 42% i un 46% dels obstetraginecòlegs del sistema públic s'acullen a l'objecció de consciència. Les xifres es disparen

L'any 2015, el 91% dels professionals sanitaris de Lleida van al·legar objecció de consciència per no practicar avortaments

Les dones de la Seu han de pagar un viatge fins a Barcelona si volen interrompre l'embaràs abans de la 14a setmana

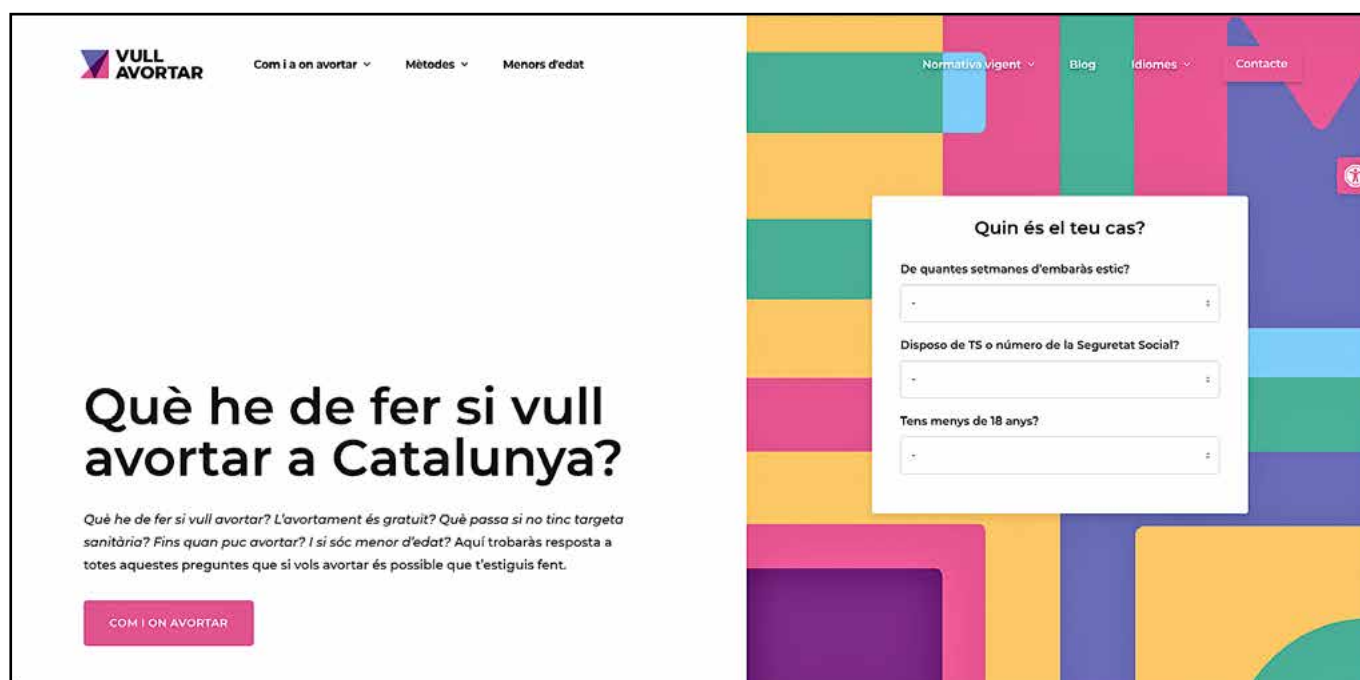
a la demarcació de Lleida i el nombre de professionals que es van negar a practicar interrupcions voluntàries de l'embaràs l'any 2015 arriba al 91%.

El Grup Feminista de Ponent va sol·licitar la mateixa informació l'any 2020 al Col·legi de Metges de Lleida i, en canvi, els van comunicar que només tenien constància d'un sol objector. “Hi ha moltes coses que no entenem: si n'hi hagués tants, a l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova, no s'estaria garantint tampoc avortar farmacològicament”, afirma Anna Ariño, membre del col·lectiu.

Tot i no acabar de comprendre per què Lleida es troba en aquesta situació, Ariño apunta a una falta de voluntat, amb certa reminiscència “de la ideologia del passat influenciada per la religió”. Però la membre del col·lectiu no sap a qui s'ha d'atribuir la responsabilitat perquè “si parles individualment amb els professionals, et mostren que estan a favor dels avortaments. Llavors, és qüestió de la gerència?”. Hem contactat amb la gerent territorial de Sanitat a Lleida, Divina Farreny, però ha declinat participar en aquest reportatge.

L'Alt Pirineu i Aran: topar amb el bisbat de la Seu
Gairebé 200 quilòmetres són els que separen les

El laberint de la desinformació

L'Associació de Drets Sexuals i Reproductius ha impulsat el projecte informatiu vullavortar.org

Un 80% de les dones desconeixien que es pot avortar de forma gratuïta i lliurement l'any 2017, segons un qüestionari publicat pel *Diari de la Sanitat*. L'avortament ha estat "sempre una pràctica estigmatitzada, castigada i amagada sota el pes d'una moral que l'ha convertit en tabú". Una afirmació acompanyada de dades que amb contundència expressa l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius.

Fa poc, l'Associació ha presentat una pàgina web (vullavortar.org), on s'inclouen des de qüestions més genèriques fins a aspectes més concrets de la interrupció voluntària de l'embaràs en funció del cas personal de cada dona.

La creació s'ha fet gràcies a una campanya de finançament col·lectiu impulsada per desenes d'entitats.

L'Associació fa més de trenta anys que acompanya milers de dones en el procés d'interrompre l'embaràs. La coordinadora de l'entitat, Sílvia Aldavert, explica que la informació és un aspecte "clau" dins la complexitat abortiva i, en aquest sentit, és "la barrera més important a revocar".

"Estem veient com accedir a la informació per avortar no és fàcil i, al cap i a la fi, prendre decisions sense tenir-ho tot a l'abast és complicat", assenyala Aldavert. A això, s'hi suma que "en cap moment s'inclou una perspectiva

feminista". La coordinadora considera que és necessària una voluntat política que estigui disposada a situar l'avortament com a dret per acabar amb l'estigma, i confia que la creació d'un Departament d'Igualtat i Feminismes "verteixi la situació de desinformació actual". En els últims anys, la lluita feminista s'ha involucrat a combatre aquesta desinformació. Per mitjà de campanyes, accions de denúncia i diferents actes, s'ha donat veu a una situació moltes vegades oblidada. Tal com assegura una membre del col·lectiu Acció Lila: "No deixarem de visibilitzar-nos i conscienciar-nos. Estarem sempre a peu de canó".

dones de la Seu d'Urgell de l'hospital on poden avortar quirúrgicament i més de cent quilòmetres per fer-ho farmacològicament. "En el millor dels casos, hi poden arribar amb vehicle propi i per carretera. Això sí, s'ho han de pagar de la seva butxaca", assenyalen les membres del Col·lectiu Feminista de l'Alt Urgell.

L'hospital de referència de la població no ofereix cap mena d'interrupció voluntària, ni farmacològica ni quirúrgica, i el conveni establert obliga les dones a viatjar fins a Balaguer per seguir la via farmacològica, i fins a Barcelona per l'instrumental.

"L'hospital el gestiona un patronat en el qual participa l'Església", alerten des del Col·lectiu Feminista de l'Alt Urgell

Davant d'aquesta situació, la CUP, en nom del col·lectiu feminista, va presentar una moció a l'Ajuntament perquè es respectés el dret a l'avortament al territori. La proposta es va aprovar per unanimitat i se'ls garantia que, en un termini de quatre mesos, es podria interrompre voluntàriament un embaràs farmacològicament a la Seu d'Urgell.

Ara, mesos més tard, el grup feminista assegura que no s'ha fet cap pas per aconseguir-ho, "quan aquest procediment no necessita una gran despesa econòmica ni d'infraestructura".

"La nostra situació és complicada: l'hospital el gestiona un patronat en el qual participa l'Església", »

» exposa una de les membres del grup feminista. El bisbat d'Urgell té una forta influència al territori i l'hospital n'és un exemple. Segons el grup feminista, "els professionals han de ser molt conscients del que diuen i a qui li diuen perquè hi poden haver conseqüències. Al final, aquí ens coneixem tots".

En presentar la moció a l'Ajuntament, el Col·lectiu Feminista de l'Alt Urgell explica que l'Església va dir que si s'aprojava, abandonaria el patronat. El bisbat, però, continua formant part de la gestió del centre hospitalari, el qual en dos o tres anys hauria de passar a ser de gestió pública.

A banda de la institució religiosa, en el patronat de la Fundació Sant Hospital de la Seu d'Urgell també hi figuren l'alcalde, Jordi Fàbrega, i la gerent territorial de Sanitat de Lleida, Divina Farreny. És per això que des de l'organització també els apunten com a responsables "perquè no han portat el debat més enllà". De fet, segons expliquen des del Col·lectiu Feminista de l'Alt Urgell, "un mem-

L'associació feminista Femme Força Vinaròs va recollir 5.000 signatures per augmentar el servei de ginecologia

L'entitat del Baix Maestrat creu que l'Església juga un paper fonamental a l'hora d'estancar la situació

bre del patronat amb qui tenim afinitat ens ha confirmat de primera mà que Divina Farreny no ha tret ni una sola vegada a debat el tema de l'avortament".

A l'altre hospital de referència de la zona, l'Hospital Comarcal del Pallars, en canvi, sí que s'ha aprovat practicar l'IVE farmacològica. Des del mes de març, el centre pot fer-ho gràcies a l'autorització del Departament de Salut. Això s'ha aconseguit gràcies a les reivindicacions dels diferents grups feministes de la regió sanitària.

Des del Maestrat fins a València

L'any 2018, l'associació feminista Femme Força Vinaròs va alertar públicament sobre la situació de l'avortament al País Valencià. Després de recollir 5.000 signatures van exigir un augment del servei de ginecologia a la capital del Baix Maestrat i la possibilitat d'interrompre l'embaràs voluntàriament. Tres anys després, però, amb prou feines s'hi ha produït cap canvi.

"Un dels esculls amb el qual ens trobem és la dificultat a l'hora d'obtenir dades", asseguren des de l'organització. "El fet que la poca informació que es publiqui estigui extremadament desglossada ens impedeix donar xifres absolutes sobre un dels temes que més ens preocupa: la deriva-

ció dels casos d'IVE a clíniques concertades". I és que des de Femme Força Vinaròs creuen que les dades de dones que s'han de desplaçar fora de la seva localitat per avortar "són altíssimes".

Tot i la recerca realitzada per part de l'associació vinarossenca, les úniques dades d'IVE al País Valencià de les que disposen són de fa més de deu anys. Allà s'hi especificava que l'any 2008, 11.590 dones havien avortat. El moviment feminista apunta que "avui en dia ja no es poden tenir en comptes aquestes xifres" i exigeixen un canvi en la política de presentació de dades del govern valencià.

Una de les integrants de Femme Força Vinaròs va haver de sotmetre's fa un parell d'anys a una interrupció voluntària de l'embaràs. En el seu cas van haver de derivar-la fins a un centre concertat de València per practicar-li una IVE farmacològica. "Però no només la van fer viatjar els 130 quilòmetres que la separaven de la capital, sinó que després va rebre un tracte del tot vergonyós", expliquen. "Des de la brutícia que hi havia a la mateixa clínica fins a la manca d'acompanyament total dels professionals. Li van donar les pastilles i la van enviar cap a casa".

Estigmes del passat encara

Encara que la interrupció de l'embaràs sigui un dret reconegut a la Constitució, moltes dones volen fer per pròpia voluntat se l'adreça a un centre sanitari privat i no a la xarxa pública.

J. P. | @juls_pf15
P. S. | @polsoler9
C. M. | @Claudia_masc

Tot i haver-se creat l'any 2010, el circuit d'interrupció voluntària de l'embaràs gairebé no ha estat modificat fins avui dia. Un sistema que, segons Sílvia Aldavert, coordinadora de l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, es basa en la capa-

citat de decidir el tipus d'avortament mitjançant l'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR). "Tot i això, no tots els serveis d'ASSIR de Catalunya ofereixen la interrupció voluntària de l'embaràs farmacològica i cap d'ells està capacitat per practicar-hi la quirúrgica", detalla. Aldavert afegeix la necessitat d'un canvi a les carreres universitàries i a la manera com s'hi ensenya. Segons diu, seguint aquest sistema establert a Catalunya, "no s'està formant ade-

a presents

ució espanyola, quan una dona ho
xa d'assistència pública

Marxa des de la rambla de Canaletes fins a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, el 28 de setembre de 2016
/ MIGUEL LÓPEZ MALLACH
@MallachPhoto

la dona perilla, però no quan ella mateixa ho sol·licita.

La reivindicació feta pels col·lectius feministes ha aconseguit posar a l'agenda política els avortaments. La seva denúncia pública, a través dels mitjans de comunicació, ha servit per fer certs avenços en alguns territoris. Malgrat tot, i veient els progressos fets des del 1985, any que es despenalitzà l'avortament, l'estigma que l'ha envoltat històricament continua present. Aldavert assegura que hi ha un gran desconeixement i "fins que no et trobes en la situació, no saps ni què és l'avortament ni com accedir a la informació". De fet, per la coordinadora de l'Associació Drets Sexuals i Reproductius, la desinformació és un punt cabdal per explicar aquest estigma.

L'avortament és un dret reconegut per la Constitució, però encara no se'l situa com a tal. La falta de voluntat política, les reminiscències del passat que encara prevalen i, a més, la dificultat d'accés segons el territori en són una mostra. Com diu Aldavert, "es parla de les interrupcions de l'embaràs com un servei fet per obligació, però no com un dret a garantir a qualsevol dona".

Per conèixer quin és el posicionament del Departament de Salut, hem contactat amb Ramon Escuriet, responsable d'atenció sexual i reproductiva. Tanmateix, des de Salut s'ha declinat la participació en aquest reportatge. ●

quadament els professionals sanitaris en relació amb l'avortament".

El model actual requereix la col·laboració de centres sanitaris privats, ja que, al cap i a la fi, són els únics acreditats per practicar els avortaments quirúrgics. "És la lògica dels serveis de salut", defineix Aldavert. Des de diversos col·lectius feministes assenyalen que no s'entén com, aquest sistema, permet als hospitals públics interrompre un embaràs quan la salut de

De la mateixa manera que passa a Catalunya, des de Femme Força Vinaròs creuen que l'Església juga un paper fonamental a l'hora d'estancar la situació de l'avortament al seu territori. "S'estan lucrants amb els diners de la ciutadania i a imposició de polítiques privades en l'avortament, que hauria de ser un dret per totes les dones, garantit de manera pública". A més, el moviment feminista també assenjala la Conselleria de Sanitat: "Estan realitzant una gestió que és completament opaca, si no es publiquen bé les dades ni es fan canvis és perquè no interessa". ●

Xoc de drets que no limiti l'atenció

L'objecció de consciència apareix en professions on hi pot haver una col·lisió de les pràctiques professionals amb les creences i valors d'un mateix. Si bé és un dret reconegut, en l'actual legislació només consta de manera secundària i supeditada a altres lleis.

En el cas concret dels avortaments, no s'estipula la seva regulació. Segons apunta la directora general de l'Institut Borja de Bioètica, Montse Esquerda, és per aquest motiu que "no hi ha un control unificat d'objectors i, si hi és, potser ni tan sols s'actualitza". La legislació actual no obliga a tenir un registre administratiu, ni tampoc indica qui se n'hauria d'encarregar en cas de ser necessari. "Molts llocs interpreten que són les institucions on treballes les que l'haurien de fer, d'altres, els col·legis de metges, i alguns opinen que s'ha de registrar a escala administrativa per tenir un control territorial d'objectors", explica l'experta en deontologia mèdica.

L'objecció de consciència, en algunes ocasions, pot arribar a xocar amb el dret de la pacient. Les dades proporcionades pel Departament de Salut indiquen que, a Catalunya, el 2019, un 42% dels obstetraginecòlegs s'acollien al seu dret d'objectar a practicar avortaments. Tot i ser un nombre significatiu, Esquerda assegura que, èticament parlant, "no és un xoc de valors absoluts" perquè existeixen alternatives, com és el cas de desplaçar-se a un altre territori. "Al final, és el mateix que passa amb moltes altres pràctiques mèdiques", assenjala la bioètica.

Seguint aquesta lògica, el model actual de Salut no vulnera el dret a avortar, encara que en certs territoris impliqui derivar la pacient a altres zones. De fet, per Esquerda, això més que un conflicte de drets acaba sent una desigualtat territorial més, produïda per la concentració de serveis i clíniques mèdiques a la capital. Perquè "si a Barcelona hi hagués molts objectors, que potser és així, la situació seria diferent, perquè les dones podrien accedir a una clínica privada en el seu territori. En canvi, a Lleida, per exemple, no hi ha aquesta opció".

Virginia Eubanks,

politòloga

“L’algoritme interposa la distància ètica necessària per prendre decisions inhumanes”

Text: Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega
Fotografia: Sadaf Rassoul Cameron | @sadafcamera

En un determinat moment de la vida es va sentir “marcada per l’algoritme”. Just després de canviar d’assegurança mèdica, la seva parella va patir una pallissa i, de sobte, la seva cobertura sanitària va deixar d’estar activa. Eubanks està convençuda que l’algoritme que detectava frau mèdic els va seleccionar per a investigar-los. Tan sols és un exemple dels efectes del que anomena “un nou règim de les dades digitals”, que ha colonitzat els serveis públics als Estats Units i castiga i vigila la població més pobre. El llibre *La automatización de la desigualdad*, que acaba de traduir al castellà Capitán Swing (2021), és el resultat d’un estudi sobre terreny recollint dades i experiències d’aquelles persones que habiten els “asils digitals” d’Indiana, Los Angeles i el comtat d’Allegheny. Ara, treballa en un nou projecte en el qual compila històries orals d’arreu del món.

Fa unes dècades, totes les grans decisions les prenen els humans, però ara ja no és així. Quina mena de decisions pren la tecnologia?

Des de qui accedeix a un crèdit o a ajudes nutricionals fins a qui rep ofertes d’assegurances, compra en línia o fins i tot en botigues físiques. Vivim en un món algorítmic de puntuació. I, tot i que cada vegada més gent és conscient dels impactes que tenen totes aquestes decisions automàtiques, encara són força invisibles. En general, he recollit casos de famílies que havien de lidiar amb els sistemes automatitzats i n’eren conscients, però necessitaven saber-ne més. Cal insistir a parlar i debatre sobre què suposa la incorporació de la digitalització i l’algoritme en els governs per a la democràcia i la justícia. Perquè tot i que hi ha diferències entre països, en contextos i ritmes, hi ha patrons globals.

D’alguna manera, podem esquivar l’algoritme quan es tracta d’empreses, però no tenim elecció si necessitem recórrer a les ajudes públiques. En quins organismes públics s’han implementat les decisions digitals als Estats Units?

Els sistemes digitals de gestió de la pobresa s’estan integrant en els serveis socials de tot el país a un ritme de vertigen. Precisament, vaig decidir no centrar-me en les xarxes socials i fer-ho en com actuen les noves eines d’alta tecnologia en programes dels serveis socials als Estats Units, com el sistema de cribratge de famílies a Indiana, el sistema d’entrada coordinada per a les persones sense llar a Los Angeles o el model de predicció de riscos del comtat d’Allegheny. Com deies, quan necessites una ajuda per alimentar els teus fills no

tens elecció. Si et negues a sotmetre’t a l’algoritme, no reps l’ajuda, i si no la reps pots arribar a perdre la custòdia dels teus fills. Les famílies ho experimenten com una forma de coerció. Aquests sistemes estatals recopilen dades, prenen decisions injustes i actuen com a forma de control social, però hi ha molta gent que els avala en considerar que, al cap i a la fi, són un suport.

Quin objectiu persegueixen els governs en aplicar aquesta tecnologia en la gestió de la pobresa?

La tecnologia té un context social i una història. Quan revisava els arxius per detectar en quin moment es van implementar aquestes eines digitals de gestió de la pobresa vaig veure que al segle XIX ja es podien trobar sistemes similars per gestionar la pobresa, però amb una forma més punitiva, com les cases de la caritat o asil de pobres, centrats en la contenció, la vigilància i les diagnosis morals. Per tant, aquests sistemes analògics del passat van esdevenir digitals. Però aquest canvi no es va produir en el moment que la tecnologia va passar a ser accessible de forma massiva, sinó quan un moviment social popular i poderós al voltant dels drets de benestar social es va articular als Estats Units. Era a finals dels seixanta quan el moviment estava aconseguint èxits extraordinaris, va obrir els programes d’assistència social a més gent per contribuir a un sistema més igualitari, just i democràtic, va tombar totes les regles d’elegibilitat discriminatòries. Al mateix temps, hi havia tota mena de pressions econòmiques sobre els governs locals, i els assistents socials –els pitjors pagats, els més feminitzats, l’últim esglaó de la classe treballadora de l’Estat– es van posar en vaga, no per les seves condicions laborals sinó per poder proveir

millors serveis als usuaris. Els treballadors de la primera línia començaven a veure's a la mateixa banda que els usuaris, en comptes de veure's com a representants de l'Estat. El que anomeno "asil digital" va néixer per *resoldre* el problema del poder popular, de la solidaritat i de l'austeritat, per mitjà de la creació de murs entre la població pobre i els seus drets legals. Pensem que aquestes eines neixen per resoldre la despesa governamental, la burocràcia i el criteri humà en la presa de decisions, però aquest no és el seu origen, aquesta és la racionalització que en fem avui dia.

L'estat d'Indiana va implementar un sistema privat, precisament, per estalviar en assistència social. Quines conseqüències va tenir?

Sophie Stipes era una nena quan començava a tenir més qualitat de vida perquè podia accedir a alguns recursos estatals, però, el 2006, el governador d'Indiana va signar un contracte per deu anys amb IBM i Affiliated Computer Services (ACS) de 1.160 milions de dòlars per "erradicar el malbarament de l'assistència social". Es van automatitzar els processos d'eleligibilitat per a les ajudes i es van substituir els assistents socials per les sol·licituds en línia i unes centraletes telefòniques d'ACS. Sophie, que patia greus problemes de salut des del naixement, va perdre les ajudes de Medicaid [el programa d'assegurances de salut dels EUA]. Com tanta altra gent, va rebre una carta de l'administració que anunciava que l'apartarien de Medicaid per la seva "falta de col·laboració". Quan el sistema interpretava qualsevol error denegava l'ajuda, directament, no et concretava de quin error es tractava i cap treballador social t'atenia. Va ser un desastre, es van denegar un milió de prestacions en els primers tres anys, un increment de denegacions de més del 50 %, la majoria per "no col·laboració". La combinació de l'automatització de l'eleligibilitat i la privatització va crear una crisi de drets humans per a les famílies pobres d'Indiana. Molta gent depenia de les ajudes i la seva vida va córrer perill. Gràcies a l'organització es va començar a denunciar i fer visibles les conseqüències. La població d'Indiana va tombar el sistema, el govern va rescindir el contracte. Un jutge va dictaminar que no hi havia negligència del proveïdor perquè no hi havia incompliment del contracte, l'eficiència i l'estalvi s'havien aconseguit. Bàsicament, l'estat havia pagat mil milions de dòlars per denegar un milió d'ajudes a persones que segurament eren elegibles. Al final, IBM va marxar, però ACS continua. S'ha guanyat la batalla, però no la guerra. El sistema ha introduït més contacte humà, però no hi ha canvis estructurals.

És obvi que tothom viu sota control digital, però no ens afecta de la mateixa manera. Qui ho pateix més?

Crec que això s'evidencia en el cas de l'eina de cribratge de famílies al comtat d'Allegheny, a l'estat de Pensilvània, a partir d'una predicció de riscos d'abandonament i maltractament infantil. Els sistemes treballen amb moltes dades històriques i, per tant, fan prediccions basades en informació antiga, en patrons extrets d'aquestes dades. Per altra banda, només tenen accés a les dades de la gent que utilitza els serveis, és a dir, de les famílies de classe treballadora, perquè les classes mitjanes solen sotmetre's a un tractament farmacològic o a una teràpia de salut mental privats. Això genera un bucle d'injustícia que es retroalimenta: com que hi ha moltes dades sobre aquesta tipologia

“ ”

Les eines digitals de gestió de la pobresa dissuadeixen la gent que ho necessita d'accedir als recursos públics

de gent, sovint els sistemes els veuen com a sospitosos o perillosos i els sotmeten a més control. Sobrerepresentes la gent que recorre a l'estat per demanar ajuda i infrarepresentes la classe mitjana perquè, senzillament, no tens dades. Les eines digitals de gestió de la pobresa dissuadeixen la gent que ho necessita d'accedir als recursos públics i genera distincions entre pobres que els mereixen i els que no. A més, tenen un impacte més destructiu i letal en les comunitats negres de renda baixa.

El sistema ha canviat, però la manera de mirar i abordar la pobresa és la mateixa?

La visió punitiva i moralista de la pobresa no ha desaparegut, sinó que l'automatització i els algorismes en són una ampliació i continuació. A més, als Estats Units és molt difícil entendre la manera com responem a la pobresa sense entendre la història de la supremacia blanca i la injustícia racial. Inclús el nostre estat del benestar va néixer, després de la Segona Guerra Mundial, d'una forma extremadament discriminatòria. Tots els nostres programes es van establir per no donar recursos a la gent negra, tant el sistema de desocupació com el de seguretat social es van dissenyar per bloquejar qualsevol persona del món de l'agricultura o de la feina domèstica, que precisament desenvolupava la població afroamericana. Avui dia, per exemple, es veu clarament en la gran desproporció racial en la retirada de custòdies. En el cas que vaig estudiar, el biaix racista penetrava en el sistema a partir de les denúncies de la comunitat contra famílies negres i, per tant, no és un problema de dades sinó cultural. Aquest problema no se soluciona eliminant el criteri dels treballadors socials. Penso, precisament, que eliminar aquests treballadors, més precaris i més feminitzats, encara empitjora més la discriminació racista.

Al cap i a la fi, darrere d'una taula hi ha una persona a qui dirigir-se i amb qui dialogar, i darrere una puntuació no hi ha ningú. Genera més indefensió? Què comporta eliminar el criteri humà en la presa de decisions?

Si bé és cert que els processos tecnològics són complicats d'entendre i normalment deixem que els enginyers se n'ocupin, les famílies amb qui vaig parlar s'adonaven del que estava passant i sabien que hi havia decisions que els penalitzaven. Eren

molt bons analitzant el que succeïa. Els assistents socials són la cara de l'estat, se'ls encoratja a fer d'investigadors i no d'acompanyants; de policies, no d'assistents socials, i la gent que hi va projecta tota la ràbia i frustració sobre ells. Connectar els usuaris i els treballadors socials és una tasca complicada, que ha empitjorat amb la incorporació de les eines digitals: la majoria de treballadors es dediquen a processar informació, quan la seva feina havia consistit a acompanyar persones que passen pels moments més difícils de la seva vida. La justícia en els serveis públics no és que es tracti igual a tothom, sinó que tothom tingui el que necessita segons la situació per la qual passa, i això només funciona amb connexió humana. Ara mateix, els sistemes digitals i l'algoritme no estan configurats per donar suport a la gent sinó per castigar, contenir i diagnosticar. Per tant, ampliarien les bretxes socials que ja tenim. Hauríem d'atorgar més poder de decisió als assistents socials i generar confiança entre ells i els usuaris; entendre que la gent ha de permetre que es cometin errors, que d'això va la dignitat i l'autonomia. El sistema, però, no està basat en aquest marc de drets humans. Tothom me-

reix una llar, assistència sanitària, menjar... però el primer que fa el nostre sistema és fer una diagnosi moral sobre si mereixes ajuda o no.

La introducció dels drons com a armes de guerra distancia l'acció de les conseqüències. L'automatització de la gestió dels recursos públics també. Què genera aquesta distància? Tots els dissenyadors i administradors que van treballar en els tres sistemes que analitzo compartien l'objectiu d'aconseguir un triatge digital. Partien de la base que hi ha molts problemes, no hi ha prou recursos i cal prendre la difícil decisió de qui mereix ajuda i qui no. Vull emfasitzar que la idea d'austeritat, que no n'hi ha per a tothom i que hem de trobar la manera de repartir les engrunes, és una decisió política. No hi ha cap escassetat que no sigui creada. És a dir, n'hi ha prou per a tothom si prenem decisions més igualitàries. Sovint les consideren unes simples eines per administrar les engrunes, per ser més eficients, més rendibles, per prendre decisions més objectives. En una situació com la de Los Angeles, on hi havia 55.000 persones sense llar quan vaig es-

“ ”

No hi ha cap escassetat que no sigui creada, n'hi ha prou per a tothom, si prenem decisions més igualitàries

criure el llibre i ara més de 70.000, es parteix de la base que mai es disposarà d'aquestes unitats i que aleshores cal fer una selecció, però el que caldria fer és disposar-ne, i això no ho aconseguiran les decisions de triatge digital. Després es parteix de la base que aquestes persones hauran fet alguna cosa malament: se les criminalitza. Aquestes eines interposen una distància ètica necessària per prendre decisions inhumanes. Els assistents socials no haurien de lidiar amb tan pocs recursos, però la solució no és traslladar les decisions a un ordinador. No podem anul·lar l'empatia i desconectar del patiment dels altres.

Sovint s'atribueix neutralitat a les tecnologies de gestió de la pobresa, però han estat dissenyades per éssers humans en un marc cultural capitalista...

El mite de la neutralitat resideix en aquestes eines. El meu col·lega de ciències polítiques Joe Soss diu que el criteri, el judici, és com l'energia: mai es crea ni es destrueix, sinó que es transforma. La pregunta que ens hauríem de fer és si aquestes eines eliminen el biaix. L'objectiu del model de predicció de riscos per preveure l'abandonament i maltractament infantil a Allegheny no era per mitigar el criteri dels treballadors sinó per agafar-lo i lliurar-lo als enginyers que construïen l'algoritme. Considero classista la idea que aquesta classe treballadora té idees errònies i problemàtiques sobre el món i els encantadors informàtics neozelandesos no. La realitat és que els treballadors sobre terreny són més propers als usuaris i coneixen millor els problemes que han d'intentar resoldre. Els desenvolupadors del sistema parlen com si els éssers humans fossin caixes negres i els ordinadors estiguessin oberts i fossin transparents. Una bona organització pot permetre un seguiment de les decisions que es prenen, parlar-ne i discutir-les, i això és una oportunitat per al desenvolupament ètic.

Com ha transformat la vigilància i el control l'acumulació de dades?

En relació amb l'eina de control de fa dos segles, l'asil per a pobres, cal emfasitzar el canvi en l'escala i la rellevància de les dades que permeten fer un altre tipus de vigilància. Fins fa relativament poc, la vigilància consistia a identificar un objectiu, individual o comunitari, abans de vigilar-lo. La nova vigilància es basa a agafar tota la informació que puguis i tirar enrere per trobar patrons de comportament per aleshores exercir el control social. És el que els estudiosos de la comunicació anomenen "classificació social", i està basat en la informació històrica i les prediccions que es poden fer amb l'algoritme: predir com es comportaran en el futur d'acord amb el seu comportament del passat. L'acumulació de dades permet un registre etern i fa possible una vigilància més profunda. A més, les oficines del benestar físiques eren un bon lloc per a l'organització, perquè moltes persones frustrades hi compartien moltes hores, quelcom complicat sota aquests sistemes. Em preocupa la invisibilitat del sistema perquè pot complicar l'abordatge dels problemes estructurals. També entra en joc la preeminència. Mentre que l'obsolescència era inevitable amb els arxius de paper, ara les dades poden perdurar eternament. Les famílies amb què vaig parlar deien que semblava que mai se les permetria canviar, perquè l'algoritme prenia decisions sobre elles basades en les que havien pres en el passat, també els seus pares o avis. Estaven encadenades al passat. ●

contrast

Diversitat funcional

Una qüestió complexa però, sobretot, política

Laura Sanmiquel-Molinero

Investigadora en psicologia social que indaga sobre el dis/capacitisme

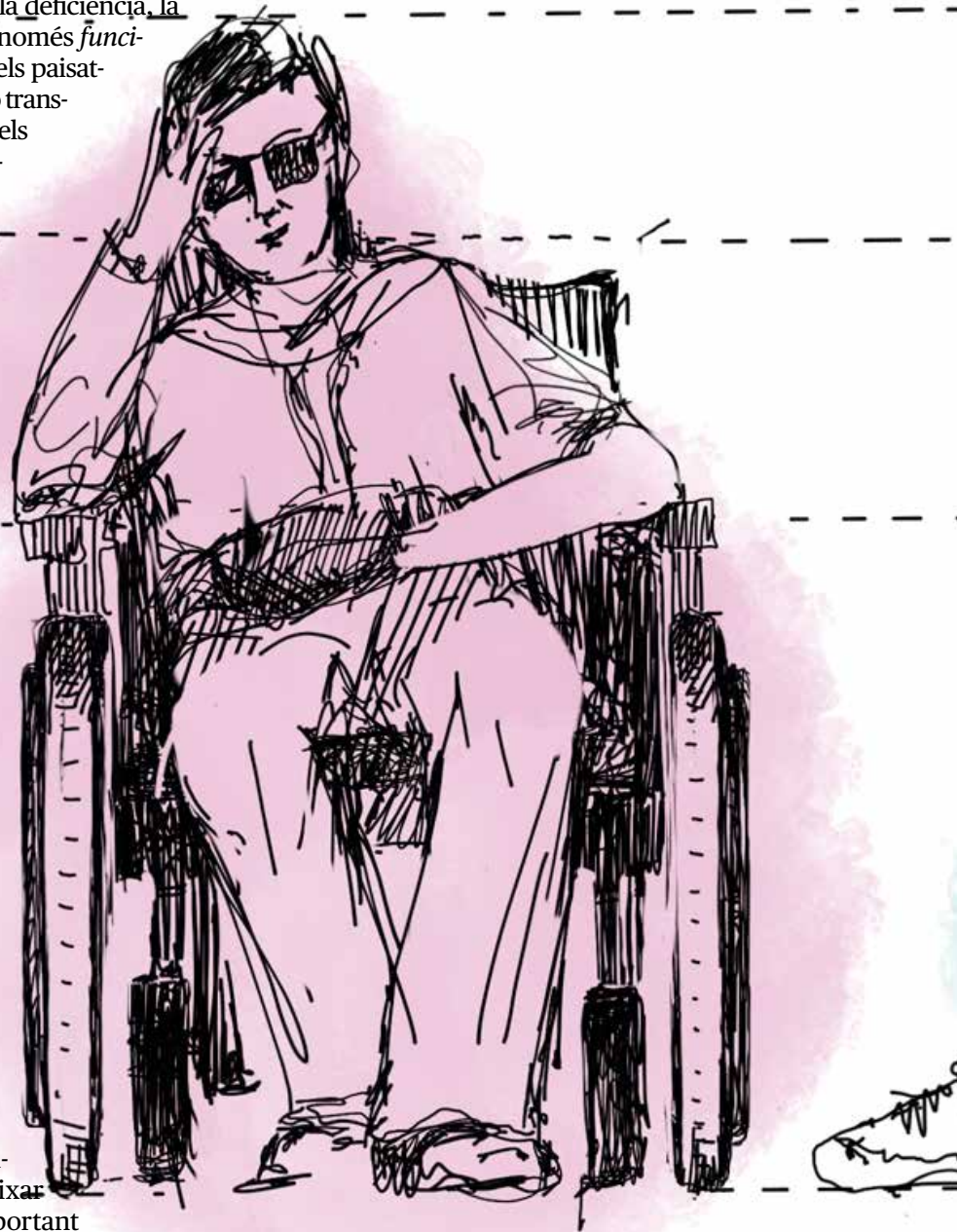
A mitjans dels anys setanta del segle XX, el col·lectiu britànic Unió dels Impedits Físics Contra la Segregació (UPIAS en les seves sigles en anglès), va proposar una idea radical: la discapacitat és una forma d'opressió anàloga al sexisme o al racisme que la societat capitalista imposa sistemàticament sobre les persones considerades “deficients” perquè no s'ajusten a les exigències de la fàbrica. Va néixer així el model social de la discapacitat, que defensava que hi ha persones *discapacitades* injustament per la societat, i no “persones *amb* discapacitat”. Aquesta última expressió va prendre molta força en els moviments per la defensa de les persones diagnosticades amb “discapacitats intel·lectuals”, i finalment s'ha institucionalitzat a l'Estat espanyol. La seva raó de ser és que la discapacitat (sobretot la intel·lectual) posa en qüestió la pertinença a la categoria *persona* i per això cal remarcar-la. Tanmateix, aquesta opció entén la discapacitat com una mena de motxilla tan profundament indesitjable que ningú hauria de permetre ser adjectivat amb ella. Les dones i les persones negres també han estat històricament deshumanitzades, però gairebé ningú acceptaria anomenar-les “persones amb feminitat” o “persones amb negritud” tot al·legant que “el gènere i la raça no les defineixen” i que “hem de veure la persona que hi ha darrere de tot això”. Curiós, no?

Seguint amb l'èmfasi en “la persona” i situant-nos en el context espanyol, l'any 2005, les integrants de la comunitat virtual FVID (Foro de Vida Independiente y Diversidad) van proposar anomenar-se a si mateixes “persones discriminades per la seva diversitat funcional”. Per primer cop, el col·lectiu escollia un terme no imposat “des de fora”. A diferència de “persones amb discapacitat”, l'expressió proposada posava l'èmfasi en la discriminació, com ho fa el model social. Ara bé, l'economia del llenguatge ha fet que sovint es parli de “persones *amb* diversitat funcional” o “*diverses* funcionals”. De nou, la discriminació s'ha perdut pel camí i tornem al paradigma de la motxilla, deixem el terreny adobat perquè el terme s'interpreti erròniament com un eufemisme de *discapacitat*. A més, la diversitat és una propietat dels col·lectius, però mai dels individus: com pot una persona *tenir una* diversitat o ser *diversa*? Diversa respecte a qui o què? Més o menys explícitament, el model de la diversitat defensa que, perquè se'ns deixi de discriminar, cal que les nostres formes de funcionar deixin de ser considerades *inferiors* i es passi a considerar que aporten riquesa a la diversa

família humana. És una proposta legítima, però no l'única. Algunes autores han assenyalat que el concepte *diversitat* (no només funcional, sinó estètica, sexual, ètnica...) és un dispositiu de les democràcies liberals per emmascarar les relacions de poder per les quals algunes formes d'existir són constituïdes com l'estàndard respecte al qual la resta queda constituïda com a *diversa*.

Des d'altres llocs polítics o geogràfics, autoproclamades coixes, tolides i esguerrades actives han optat per reivindicar l'error, la deficiència, la monstruositat estètica (i no només *funcional*). No pretenen enriquir els paisatges dissenyats pels altres, sinó transformar-los radicalment amb els seus cossos deformats, les seves mirades perdudes o les seves veus dissonants, tot obligant els abandonats de la inclusió a preguntar-se què hi ha de tan pertorbadament *propri* i de tan revolucionari en tots ells com perquè hagi calgut mantenir-los als marges.

Més que casant-me amb un terme, voldria acabar amb un missatge pels *capacitats* que arrufen el nas indignats cada vegada que les *discapacitades* declinem *emprar el terme prescriptiu del moment* (mentre secretament pensen que estarien millor morts que com nosaltres): No estem d'acord sobre qui som, però totes coincidim que ja noensem deixar una qüestió política tan important en mans d'altres. ●

/ SÒNIA ROS
@soniaros_il.lustracions

al o discapacitat?

El llenguatge (també) com a eina de transformació

Montserrat García Blasco | @m_garciablasco

Membre del Moviment de Vida Independent i de diferents entitats del tercer sector

Hi ha debats que semblen intranscendents, però on tan important és el què com el qui, el com, el perquè i el quan. I on, precisament, la pluralitat de mirades, el dret personal i alhora col·lectiu d'autodeterminació, o la llibertat d'expressió, aporten una perspectiva necessàriament polièdrica amb infinits matisos.

Aquest és el cas del debat entorn l'ús del concepte *persona amb diversitat funcional* enfront del de *persona amb discapacitat*: un canvi proposat des del Moviment de Vida Independent que sovint enfronta generacions i formes organitzatives del mateix col·lectiu.

Venim d'èpoques on algú, des d'una posició de poder i sota una lògica purament biomèdica, a les persones amb *dis*-capacitat ens anomenaven oficialment *dis*-minuïts, *minus*-vàlids, *sub*-normals... Quins valors i quines idees ens transmeten aquestes paraules? D'acord amb què etiquetem una persona com a "menys vàlida" o per "sota de la normalitat"? Qui ha decidit què és la *normalitat*, com i per què?

Davant d'això, l'any 2005 es va proposar des del Moviment de Vida Independent canviar el llenguatge per canviar també la realitat. Promoure un concepte que recongués i valorés que tots els cossos, totes les persones, funcionem diferent i que per això no som ni més ni menys vàlides, ni tampoc no se'ns ha de discriminar:

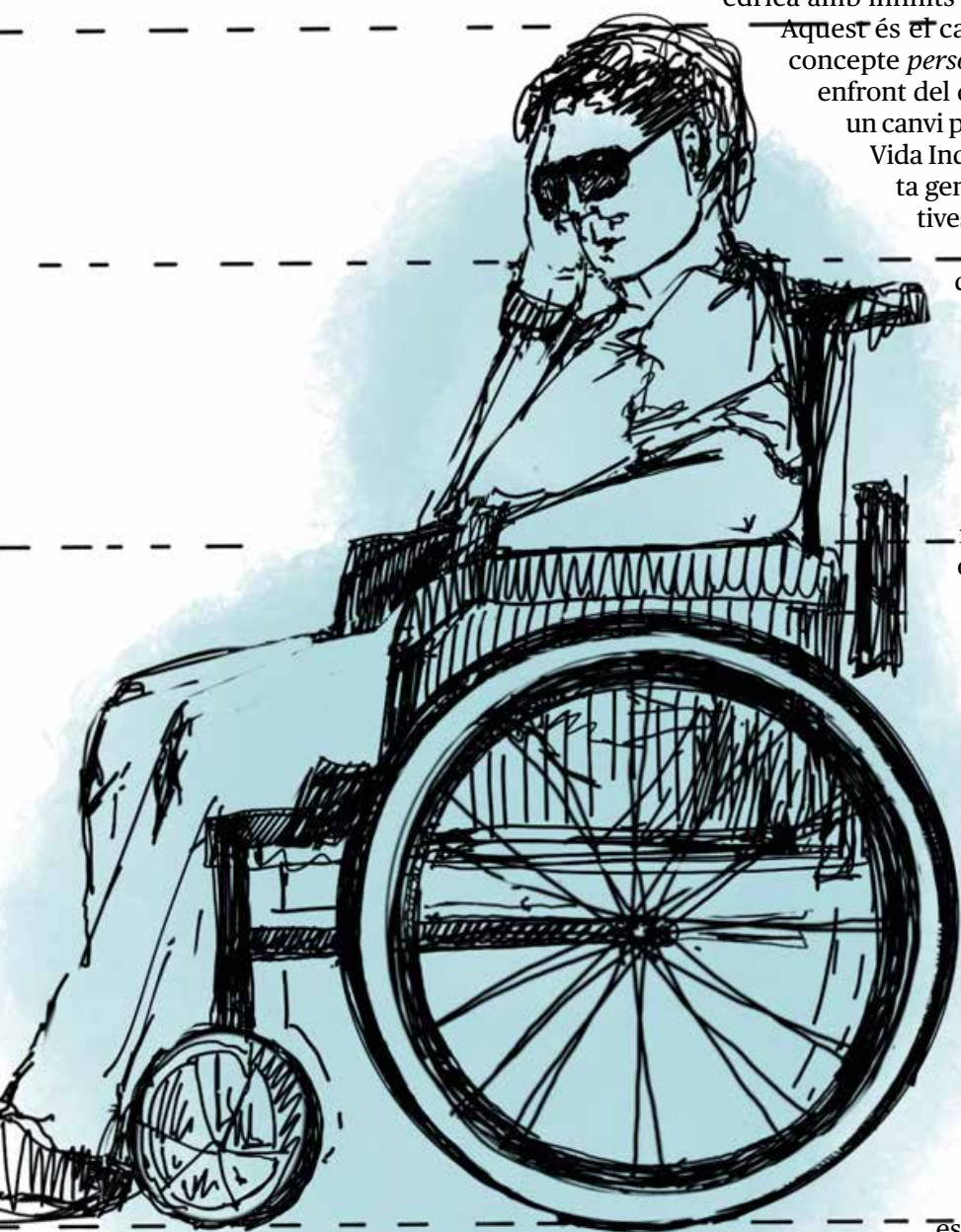
és defensa que la diversitat és quelcom natural i que els drets humans són inherents i no poden anar vinculats al fet de si la persona és capaç

o no de fer les coses d'una determinada manera en un temps establert. És una aposta clara per un canvi de paradigma a tots els nivells, perquè les polítiques públiques s'alliberin de prejudicis i posin veritablement al centre la vida de totes les persones, amb tota la seva diversitat, de manera equitativa i sense menystenir les seves especificitats i necessitats concretes. S'advoca per evidenciar que la normalitat és una construcció social i cultural, i, per tant, es pot modificar.

Les actuals lleis d'igualtat d'oportunitats del col·lectiu entenen que el concepte *discapacitat* és canviant, i que és allò que es produeix derivat de la interacció de la persona amb un entorn excloent que limita la seva participació. Som conscients que l'urbanisme feminista també ens mostra com l'entorn urbà reflecteix relacions de poder i desigualtats i resta autonomia? Com és, doncs, que seguim problematitzant per mitjà del llenguatge determinats cossos i vides que tampoc no es corresponen amb aquell estereotip hegemònic per a qui sembla que s'ha estat dissenyant tot? Per què no fem valdre la diferència i repensem i deconstruïm juntes aquesta norma que ens discrimina, per transformar la realitat que ens envolta i fer-la més justa i accessible per a tothom?

En aquest sentit, utilitzar el terme complet que es proposava des del Moviment de Vida Independent, "persona discriminada per raó de diversitat funcional", ajuda a reconèixer i posar el focus en l'eix d'opressió (el capacitisme), i facilita treballar des de la interseccionalitat i aterrar el model de l'atenció centrada en la persona -perquè cadascuna és única i ens travessen més coses!

Ara bé, quins reptes i resistències trobem? Just ara s'està canviant el terme *minusvàlids* per "persones amb discapacitat" a la Constitució. En l'àmbit legal, "diversitat funcional" només apareix al preàmbul de la llei catalana d'accessibilitat, i s'ha arribat a utilitzar a manifestos clarament segregadors. Per altra banda, se'ns entén? Aconseguiu interpel·lar l'altre per generar canvis? Què li implica al moviment associatiu tradicional adoptar o no el terme? Com s'ho farà amb les generacions més joves del col·lectiu que estan demanant aquest canvi? Qui decideix com ens diem col·lectivament i per què? I individualment? El llenguatge és una eina de transformació, però... És l'única? ●

pàgina oberta

És possible acabar amb els desnonaments?

Marta Ill Raga | @MartaThree
Sindicat de Llogateres

Sí. Perquè... què en faríem, d'un "no" per resposta? Què en quedaria, de la nostra capacitat d'imaginar, de la nostra capacitat de pensar unes institucions alternatives, de defensar unes noves maneres de viure, d'albirar unes lleis que, en comptes d'assegurar altes rendibilitats, garantissin una vida digna?

"El mes passat moria a les portes de l'Hospital Clínic un veí del barri de Sants, a causa de no poder fer front al preu elevat de l'ingrés hospitalari". Impossible, *fake news*, impensable. En quin dels pitjors mons possibles ens trobaríem? Potser en un estat en guerra (la del benefici contra la vida, sempre van del mateix), perquè això arribés a passar. Inimaginable.

Però un veí del barri de Sants, a Barcelona, es va suïcidar després de ser sentenciat a desnonament. No va poder fer front al pagament del lloguer des de l'arribada de la pandèmia. El govern de l'Estat, en comptes de cancel·lar el pagament dels lloguers i de rescatar els propietaris que realment necessitessin cobrar les rendes per sobreviure, va decretar, de forma ineficient, la suspensió temporal dels desnonaments. Els resultats: a Catalunya hi ha hagut un desnonament cada hora durant el primer trimestre d'enguany. Milions de persones han hagut d'abaixar la persiana dels seus comerços, durant mesos, o permanentment, cobren una misèria en forma d'ERTO, han patit un acomiadament, no han pogut obtenir la feina de temporada. I a la roda imparable del rendisme, de l'extracció de rendes immobiliàries, sembla que res s'aturi. Entre març i maig de 2020, 14.000 persones es van posar en contacte amb la campanya de suspensió i vaga de lloguers, desesperades per no poder seguir pagant les rendes que se'ls exigien. La setmana passada, una jutgessa ordenava enviar catorze furgonetes de l'Àrea de Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra per desnonar un veí de Sant Martí que es trobava, des de feia un dia, hospitalitzat per intent de suïcidi.

"No són suïcidis, són assassinats". Les morts provocades pels desnonaments són la punta d'un iceberg que s'enfonsa colossal dins l'aigua. Els desnonaments no són una tragèdia o un error del sistema. Són una peça central de l'engranatge que fa moure l'actual mercat immobiliari. Els desnonaments no són problemes "de gent vulnerable". Són mecanismes d'explotació que es troben presents en qualsevol relació de renda sota els marcs normatius actuals. Segons els resultats d'una enquesta elaborada per La Hidra Cooperativa i la UAB, el 54% dels canvis de residència de les llars llogateres han estat desnonaments invisibles. Els desnonaments invisibles són desplaçaments forçats deguts a la finalització de contracte de lloguer i la negativa a renovar-lo per part de la propietat, sense justificació, o davant la impossibilitat de fer front a pujades de preu. Com més rotació hi hagi de llogateres, com més capacitat tinguin per desnonar-nos, com més inestables i precàries facin les nostres vides, majors seran els seus beneficis.

Hem de seguir sent valentes per esgarrapar terreny al rendisme i a l'es-

peculació. Cal que seguim defensant l'aplicació d'aquelles lleis populars que amb tant d'esforç podem dir que tenim, que obliguen els qui més tenen a oferir lloguers socials als qui menys tenen. Seguir batallant per una regulació de lloguers que abaxi preus, i que fa que ningú pugui ser desnonat a causa d'un augment de preu. Treballar per una transformació integral de la LAU que no permeti les expulsions en finalitzar els contractes de lloguer.

És possible acabar amb els desnonaments? Sí, desmercantilitzant l'habitatge. Sí, desfent totes les lleis i institucions que ens sotmeten a l'ofec del rendisme i l'especulació. Sí, i és un camí llarg, malgrat la urgència; i només l'assolirem si consolidem les organitzacions sindicals que defensen el dret a l'habitatge. Amb un programa clar que gradualment vagi conquerint espais d'autonomia residencial, augmentant el parc públic de lloguer, regulant els preus, prohibint els desnonaments, expropiant. Hem de treballar amb la matèria existent, amb paciència i perseverança, més organitzades que mai. Hem de polititzar el malestar. ●

/ EDUARD SALES
@eduardsales_

“

Els desnonaments són mecanismes d'explotació que es troben presents en qualsevol relació de renda sota els marcs normatius actuals

Del cubell de brossa a la cistella de verdure

El punt de compostatge de l'aula ambiental de la plaça Gaudí, davant de la Sagrada Família
/ VÍCTOR SERRI
@_ittos_

El compostatge comunitari és una alternativa descentralitzada per reciclar les restes de matèria orgànica i convertir-les en adob ecològic i de proximitat per a l'agricultura urbana

Guillem Martí | @guimmart

“**L**a revolució verda” és el nom amb el qual es coneix el procés d'industrialització massiva del sector agrícola que tingué lloc entre els anys seixanta i vuitanta, primer als Estats Units i després a la resta del món. A partir d'aquest període de la història es va desenvolupar i massificar l'ús d'adobs i altres fertilitzants sintètics derivats del petroli que substituirien els d'origen orgànic. Fins aleshores, la pagesia havia produït els seus propis adobs per mitjà del compostatge orgànic. Encara a la dècada dels anys cinquanta, un actor important de la neteja de les ciutats eren les hortolanes periurbanes que, en tornar dels

mercats de vendre les seves collites, recollien deixalles orgàniques veïnals i omplien els carros amb els excrements dels cavalls del carrer per, un cop als camps, convertir-ho en adob. Avui en dia, a les ciutats europees, el reciclatge de la matèria orgànica es realitza amb camions que recullen les escombraries del contenidor marró destriades voluntàriament per la ciutadania cap a plantes de compostatge centralitzades, on es produeix adob.

Segons dades de l'Agència de Residus de Catalunya, del mig milió de tones de deixalles orgàniques que es generen anualment a Barcelona només se'n recicla un terç. Els dos terços restants acaben en abocadors, on fermenten i emeten gas metà, fins

a vint vegades més contaminant que el diòxid de carboni i la causa del 3 % dels gasos d'efecte hivernacle en l'àmbit mundial. També generen contaminació ambiental en forma de pudors i lixiviats, el suc de la descomposició, que arrossega plàstics, metalls pesants i compostos químics i es filtra en aqüífers o acaba al mar. “Fa vint anys que intentem que la ciutadania separi les deixalles, i encara hi ha molta gent que no ho fa i no li passa res”, indica Víctor Mitjans, tècnic de gestió de residus de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Des de l'administració s'està intentant introduir sistemes de recollida individualitzats i identificats, com la recollida porta a porta o els contenidors »

» tancats amb clau privada. Segons Mitjans, “amb una bonificació en la taxa de residus per la ciutadania que destrua correctament incentivarem el reciclatge”.

Descentralitzar el compostatge

La cooperativa Espai Ambiental ha creat la Xarxa de Compostatge Comunitari de Barcelona. Des de l'any 2017 assessoren projectes d'autocompostatge i compostatge comunitari a diversos ajuntaments metropolitans, posen en marxa compostadors comunitaris, ofereixen formació i dinamitzen els grups. També gestionen l'Aula Ambiental de Sagrada Família, l'equipament ambiental municipal del districte de l'Eixample, i vetllen pel bon funcionament de tres unitats de compostatge del Districte: a la plaça d'André Malraux, al Fort Pienc, als Jardins de Montserrat (en col·laboració amb l'assemblea autogestionada de l'Hort de la Lola) i a la mateixa aula ambiental de la plaça Gaudí, davant de la Sagrada Família. Són contenidors on xarxes de veïnes poden generar el seu compost per mitjà d'abocar-hi el residu orgànic verd (sense restes de carn o peix, ja que el mal compostatge pot generar prions que derivin en malalties, com la de les vaques boges). A cada punt hi participen unes 120 unitats familiars i se n'extreuen cada sis mesos uns 100 kg de compostatge que es reparteixen entre les participants. “Hi ha molts mites al voltant del compostatge, si els tècnics ho gestionen bé no fa males olors ni atrau animals malignes”, afirma Alba Gorlat, tècnica de l'aula ambiental i membre de la cooperativa Espai Ambiental. Afegeix, però, que “per substituir els contenidors marrons caldrien moltes unitats, perquè compostar és un procés de sis mesos que s'ha de respectar, no va al ritme de la nostra vida diària”. Existeixen altres punts de compostatge d'iniciativa municipal, privada o autogestionada, com el de la Fàbrica del Sol, al barri de la Barceloneta, l'aula ambiental Bosc Turull, al barri de Vallcarca, i al voltant dels diferents horts urbans de la ciutat. Es poden consultar al mapa “Barcelona + Sostenible”.

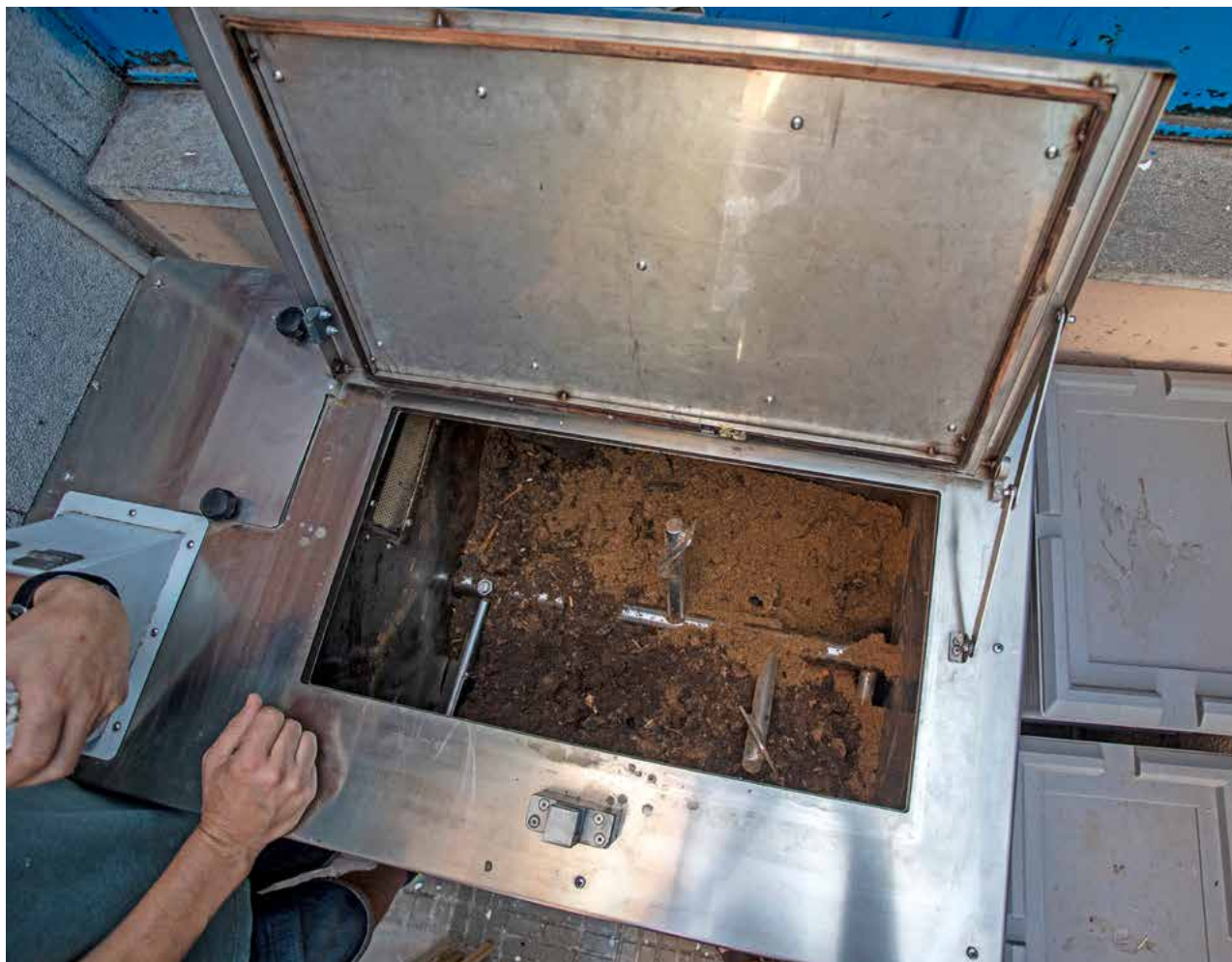
Tarpuna és una cooperativa d'agricultura urbana que des de 2018 dinamitza projectes compromesos amb el desenvolupament sostenible i la justícia social. Han dissenyat un electrocompostador anomenat Revolta, que fa un pretractament del residu: el voltea i fa que hi circuli l'aire perquè s'assequi i l'escalfa a setanta graus per higienitzar-ne les proteïnes

animals, amb la qual cosa, s'hi poden abocar restes de carn i peix sense perill de putrefacció. Extreu un compost immadur al cap d'una setmana, que després s'ha de barrejar com es fa en el procés manual de compostatge amb residus estructurants, com restes de poda o escorces, per fer-lo madurar. El residu de cuina és en gran part aigua, fet que, un cop sec, el pes i el volum es redueix un 80%, no fa pudor i es pot emmagatzemar durant setmanes abans de compostar. Mitjançant la màquina el procés de compostatge es redueix a tres mesos i té una capacitat per assumir

El residu de cuina és en gran part aigua, fet que, un cop sec, el pes i el volum es redueix un 80%, no fa pudor i es pot emmagatzemar

entre trenta i vuitanta quilos diaris, depenent del model, el que suposa entre 11.000 i 30.000 kg de reciclatge l'any. A l'associació Germanetes - Jardins d'Emma, a l'esquerra de l'Eixample, han incorporat una màquina Revolta per a ús comunitari. La tenen a una case-

ta amb un cadenat per bluetooth i qui està inscrit pot obrir i llençar-hi els residus. A més de veïnes, hi porten els residus un restaurant i una escola. L'adob resultant és utilitzat per l'hort urbà. Josep Maria Vallès, director de Tarpuna i un dels inventors de la màquina revolta reivindica que “tots els horts urbans s'haurien

La màquina Revolta a l'escola cooperativa Nou Patufet del barri de Gràcia de Barcelona / VÍCTOR SERRI @_ittos_

Llambrics californians vermells del projecte de vermicompostatge de l'escola Lluís Vives de Sants

Traspàs dels cucs des de l'escola Lluís Vives fins a l'hort del passatge Badal de Barcelona on, una associació educativa realitza durant el mes de juliol un casal d'estiu.

de fertilitzar amb els residus de la mateixa ciutat”.

Crear valor amb el residu orgànic
Tarpuna ha iniciat enguany la campanya Cercle Compostaire, que posa en contacte grups que fan compostatge comunitari amb agricultores locals que en puguin aprofitar l'adob. Han iniciat un compte de micromecenatge a través de la plataforma Goteo per poder llogar o comprar la màquina Revolta per a l'escola Nabí de Vallvidrera, el compost de la qual servirà per ser utilitzat a l'hort de la cooperativa de consum Can Pujades, que es troba a uns 200 metres del centre. L'aliment conreat tornarà al veïnat per mitjà de les cistelles de

la cooperativa, i, un cop s'inauguri aquest hivern l'espai cultural de l'antic edifici del Mercat de Vallvidrera, on hi haurà una cuina, es faran degustacions i tallers culinaris. “Ens interessava molt aquesta idea de tancar el cercle de l'orgànica”, explica Salva Ferran, membre de la cooperativa de Can Pujades, “creiem que l'hort hauria de ser un node on fomentar els lligams veïnals i l'educació ecològica i alimentària dels més petits”. El projecte també té una part educativa, on es fa formació sobre la gestió dels residus orgànics i la importància del compostatge com a eina per fer front al canvi climàtic. L'escola cooperativa Nou Patufet, del barri de Gràcia, ja fa dos me-

sos que té instal·lada una màquina Revolta. Francesc Granada, director del centre, celebra l'èxit del projecte: “És genial, cada dia aboquem el menjar sobrant i en una setmana extraïem una terra que els infants poden tocar i no fa pudor”. “No sempre és possible utilitzar el compost a la proximitat, i per això s'ho emportarà un pagès de Mataró”, puntualitza Granada. Altres escoles que s'han convertit en punts de compostatge veïnal són l'Escola Frederic Mistral de Sarrià-Sant Gervasi, l'escola Provençals de Sant Martí o l'Escola Pia de Balmes. En la mateixa lògica, el Mercat de la Vall d'Hebron, al barri de La Teixonera, ha estat reformat per incloure-hi un hort co-

munitari de 1.750 metres quadrats cultivables al seu terrat. Es va obrir al veïnat a mitjans de juny. És l'hort en coberta d'un edifici més gran de l'Estat espanyol, i la idea és que serveixi com a punt de recollida veïnal per al compostatge de residus orgànics i que pugui reutilitzar els residus generats pel mercat per fer compost. “El problema és que hem generat un sistema que és massa còmode: tu lences la bossa i te n'oblides”, opina Josep Maria Vallès, de Tarpuna, entitat que gestiona l'hort del mercat; “la recollida centralitzada de residus suposa una despesa econòmica i ambiental molt alta, i ja toca començar a fer-nos responsables també d'aquest àmbit”. En col·laboració amb Tarpuna i la Universitat Politècnica de Catalunya, acaben d'engegar una formació de trenta hores de mestre compostaire, que ja funciona des de fa anys en països com Bèlgica i l'Estat francès.

Vermicompostatge amb cucs de terra

En col·laboració amb la xarxa Barcelona + Sostenible, l'Economat Social de Sants i la Lleialtat Santsenca, juntament amb el grup escolar Lluís Vives, participen des del 2019 en un projecte de vermicompostatge -tècnica que es fa amb l'ajuda de la voracitat dels llambrics- anomenat Érem i serem cucs de terra. Els grups de consum de l'Economat, la Garrofera i Panxa Contenta recullen la matèria orgànica sobrant de les cistelles i la porten a l'escola amb una bicicleta-carro elèctric d'ús comunitari, que també serveix per promoció el transport sostenible. Allà, gràcies a una compostadora que conté llambrics de l'espècie roja californiana (*Eisenia fetida*) l'alumnat ajuda a transformar la matèria orgànica en un lixivi d'alt valor fertilitzant que s'utilitza per a l'hort escolar i altres horts com el de Can Batlló i l'hort comunitari del passatge Badal. El curs següent reproduiran el projecte a l'Institut Bosc de Montjuïc i a un tercer centre encara per concretar. L'associació AbonoKm0, sorgida al voltant dels projectes ConnectHORT, la Clandestina del Poble Nou i Green City Lab, del Clot, també estan creant una xarxa de vermicompostatge. “Els humans, estiguem sols o en grup, produïm residu orgànic, i com més reduïm l'ús de plàstics, més residu orgànic produïrem”, reivindica Miki Royan, tècnic de l'associació, “per tant, poder convertir aquest residu en un recurs és el camí”. ●

S'ha iniciat un micromecenatge a través de Goteo per llogar o comprar la màquina Revolta per a l'escola Nabí de Vallvidrera

Els grups de consum de l'Economat, la Garrofera i Panxa Contenta recullen matèria orgànica i la porten a l'escola Lluís Vives

La legitimitat de l'Autoritat Palestina en la corda fluixa

Cisjordània viu una onada de protestes sense precedents que exigeix la dimissió del president Mahmud Abbas i denuncia els abusos de poder després de la mort sota custòdia d'un activista crític

Maria Soler | @msolebes
Ramallah

El 24 de juny moria Nizat Banat, activista polític, periodista i un dels crítics més populars a xarxes socials contra l'Autoritat Nacional Palestina (ANP). La mort de Banat es produïa mentre estava sota custòdia d'agents de seguretat de l'ANP a la ciutat d'Hebron, al territori palestí ocupat de Cisjordània, hores després que almenys una vintena d'agents entressin a casa seva de matinada i el colpeguessin brutalment davant de membres de la seva família amb barres de ferro i bastons de fusta, abans d'arrestar-lo. En declaracions a l'agència Reuters, un familiar present a l'escena, Hussein Banat, es preguntava per què van atacar-lo durant almenys vuit minuts: "Per què la brutalitat?".

Des de l'anunci oficial de la seva mort, la família de Banat acusa directament l'ANP d'assassinat. Segons organitzacions com Human Rights Watch (HRW), "la mort de l'activista poc després de ser arrestat per l'ANP no és cap anomalia, les forces de seguretat fa anys que arresten, maltracten i torturen sistemàticament i de manera arbitrària crítics i dissidents", publicava el director de l'ONG a Palestina, Omar Shakir. El mateix Banat, candidat a les eleccions legislatives previstes per al 22 de maig -finalment posposades sense data- ja havia estat repetidament detingut i víctima d'amenaques i atacs en el passat.

HRW ha documentat com durant els més de vint anys de cert autogovern de l'ANP en àrees urbanes limitades de Cisjordània, ocupada per Israel des de 1967, "les seves autoritats han establert mecanismes de repressió per aixafar la dissidència, fins i tot mitjançant l'ús de la tortura", i mitjançant desenes d'arrestos arbitraris contra crítics a xarxes socials, periodistes independents, moviments universitaris o manifestants. L'ANP, dominada pel partit nacionalista Al-Fatah a Cisjordània, utilitza amb aquest objectiu l'agència de seguretat preventiva, els serveis d'intel·ligència i el Comitè Mixt de Seguretat, cossos que, segons un dels últims informes de HRW, "funcionen amb un important suport dels Estats Units i Europa i en coordinació amb l'exèrcit israelià."

Protestes a Ramallah, Betlem i Hebron
La mort de Banat ha desencadenat les últimes set-

manes una onada de protestes, sobretot a Ramallah, seu del govern, però també a altres ciutats de la Cisjordània ocupada com Betlem o Hebron. Des del 24 de juny, i en dos cicles de protestes diàries a finals de juny i principis de juliol, centenars de manifestants han omplert els carrers sota el lema "Tots som Nizar Banat"; reclamen justícia i rendició de comptes. També han reclamat "la caiguda del règim" i la dimissió del president, Mahmud Abbas, que ha acusat el seu govern de corrupció i col·laboració amb Israel.

Agents dels cossos de seguretat i persones afines a Al-Fatah -vestides de civil- han reprimat les protestes amb un grau de violència i brutalitat que ha anat en augment jornada rere jornada. S'han fet comuns l'ús de bales de goma i gasos lacrimògens, els atacs amb pedres o pals de fusta, els robatoris de càmeres i telèfons mòbils, i també hi ha hagut casos d'assetjament sexual contra les manifestants. A ciutats com Hebron o Ramallah, Al-Fatah ha impulsat també mobilitzacions de suport al govern i a Abbas -molt impopular als carrers palestins- entre simpatitzants i milícies armades.

Cathrine Abuamsha, advocada de l'organització palestina en defensa dels drets humans Al-Haq, destaca que tot i que situacions com les viscudes

Agents policials i persones afines a Al-Fatah han reprimat les protestes amb un grau de violència i brutalitat en augment

S'han fet comuns l'ús de bales de goma i gasos lacrimògens, els atacs amb pedres o pals de fusta i el robatori de mòbils

Protesta a la ciutat palestina de Ramallah, a la Cisjordània ocupada / MAHA ABDALLAH

per Banat són contínues, des de la seva mort hi ha hagut “una escalada de repressió exponencial i no habitual. Això s’ha plasmat en “els intents de posar fi a les protestes, en el tancament d’espais públics, amenaces, detencions i atacs contra familiars de detingudes i grups de suport mobilitzats pel seu alliberament”. El 5 de juliol, per exemple, van detenir vint persones i ferir-ne nombroses, incloent-hi familiars, acadèmiques, periodistes, advocades o activistes, en una protesta contra els arrestos de manifestants davant la comissaria de policia a Ramallah.

“Ens trobem sota un sistema de negació completa dels drets polítics. Sumat a les pràctiques de colonització d’Israel, a escala interna ni se’ns permet escollir electoralment als nostres representants, ni expressar la nostra veu al carrer o internet”, denuncia Abuamsha. Maha Abdallah, defensora de drets humans i una de les manifestants, creu que “davant la pèrdua de legitimitat de l’ANP i la frustració viscuda aquests dies al carrer, continuaran les mobilitzacions i augmentaran els nivells de repressió”.

Malgrat les declaracions recents de condemna a la repressió dels Estats Units o la Unió Europea (UE), Abdallah creu que “el rol central de la UE en el sosteniment i enfortiment del règim autoritari de l’ANP a Cisjordània, per mitjà del suport econòmic, polític i diplomàtic, busca mantenir la seva hegemonia en línia amb els interessos europeus a la regió, i fa poc probable que tingui un rol decisiu en acabar amb la impunitat i les violacions de drets”. Segons Abuamsha, una altra problemàtica és la manca de mecanismes de rendició de comptes a Cisjordània, “on la gent no confia en un govern que controla el poder judicial”.

Agressions a dones

Najlah Zaitoun ha estat una de les dones i periodistes assenyalades i atacades durant les jornades de protesta per part de civils coordinats i protegits per agents dels cossos de seguretat, incloent-hi agressions, amenaces i assetjament físic i verbal.

“Ens trobem sota un sistema de negació completa dels drets polítics”, denuncia l’advocada Cathrine Abuamsha

Institucions palestines i israelianes mantenen pactes de cooperació en els àmbits polític, econòmic o de seguretat

A Zaitoun, a més, la van enregistrar en vídeo, va patir el robatori del seu telèfon personal i durant dies no va dormir a casa seva per la por davant les amenaces rebudes. Abuamsha va documentar el cas i denuncia “la vulneració del dret a la seguretat i de l’ús de l’espai públic per a les dones mitjançant la creació d’un ambient coercitiu que inclou des de violència directa fins a amenaces de violació, i assenjala sobretot les periodistes i les defensores de drets.”

Abdallah considera que aquest assenyalament, incloent-hi en alguns casos la publicació a xarxes socials de fotografies extretes dels telèfons requisats, busca també “llançar un missatge des del poder sobre quin tipus de dones són inacceptables a la societat palestina, i mostrar les conseqüències per aquelles que alcen la veu.” Per a Hala Marshood, investigadora i activista feminista palestina, la persecució de les dones palestines “no es limita a la seva participació política o a l’espai

públic, sinó al seu rol de lideratge en l’organització d’accions de resistència arreu del territori palestí. Assenyalar-nos com a dones no només pretén silenciar-nos i debilitar-nos com a societat, sinó esborrar la visió feminista d’aquests processos.”

Noves resistències

Des d’abril, tant als territoris palestins ocupats com entre la població palestina amb ciutadania israeliana, s’ha viscut el què Marshood considera “un nou aixecament popular, no dominat per cap partit polític, en el qual moltes palestines s’han autoorganitzat contra les diverses formes de repressió” que enfronten, impulsant iniciatives conjuntes com una vaga general o la Setmana de l’Economia Palestina.

Mahmoud Zwahre, activista polític i acadèmic, creu que “autoritats i partits polítics palestins tenen por que s’intensifiqui un moviment de resistència i alliberament nacional que des dels últims mesos està protagonitzat per una nova generació nascuda després dels Acords d’Oslo, amb coneixements i habilitats que no s’inspiren en la política i els lideratges tradicionals”. Segons Zwahre, la classe política palestina “no només està absent d’aquest moviment, sinó que busca inhibir el creixement de qualsevol iniciativa de base”.

Crítiques a l’ANP pels vincles amb Israel

Un altre dels greuges que moltes manifestants han denunciat les darreres setmanes és la col·laboració de l’ANP amb Israel. Institucions palestines i israelianes mantenen pactes de cooperació en els àmbits polític, econòmic o de seguretat des dels anys noranta, amb els Acords d’Oslo. Aquest vincle està mal vist entre part important de població palestina, que considera que l’ANP contribueix directament o indirectament a l’ocupació.

Segons Marshood, cal tenir molt en compte el paper de l’ANP “dins del sistema colonial israelià en el seu conjunt”, ja que forma part d’aquest mateix entramat, “es beneficia de l’ocupació” i vol evitar el creixement de nous moviments de resistència que s’hi enfronten “per mantenir-se en el poder”. ●

Doble pandèmia de les desplaçades a l'Iraq

La COVID-19 empitjora les condicions de vida i d'accés a la salut de mig milió de persones que viuen en camps de refugiades al nord del país

Sara Manisera | @SaraManisera
Dohuk

El professor Nashat Yousef, de 32 anys, és un dels supervivents de la massacre de Sinjar. L'esdeveniment va marcar l'inici del genocidi yazidita, el 3 d'agost de 2014, quan combatents d'ISIS, l'autoproclamat Estat Islàmic, van ocupar la regió del Sinjar, al nord de l'Iraq, a uns quinze quilòmetres de la frontera amb Síria.

Han passat gairebé set anys d'aquella data, però els seus records són encara vius, els té ben gravats a la memòria. “Vam sentir els trets i vam entendre que arribava ISIS. Vam fugir de seguida, sense ni tan sols tenir temps d'agafar les nostres coses. Vam caminar un dia i mig per la muntanya, sobre tot de nit, perquè la calor era infernal. No teníem menjar ni aigua. Vam veure cossos de persones assassinades per ISIS i cossos de persones mortes per la fatiga. Vam parar a un poble per descansar, però tothom ja n'havia fugit, així que vam tornar a caminar. Al cap de quatre dies, havíem perdut totes les esperances quan, de sobte, vam veure un cotxe. Vaig suplicar al conductor que ens portés. Al principi no va voler, després, quan va veure la meua dona embarassada i els meus fills esgotats, ens va acompanyar a Sersink, a una escola. Allà vaig comprendre que estàvem salvats”.

Després de set anys, Nashat encara viu al camp de desplaçats de Kabarto 1, no gaire lluny de Dohuk. Igual que ell i la seva família, més de 467.000 persones -a les quals s'afegeixin unes 85.000 refugiades sirianes- viuen encara avui en aquestes infinites aglomeracions urbanes, segons dades de la Direcció de Migració i Resposta a les Crisis (DMCR, per les seves sigles en anglès) del Kurdistan iraquí. No preveuen tornar als seus pobles d'origen. Els que ho han intentat s'han trobat inseguretat, camps encara minats, cases destruïdes i terres ocupades. Per a la majoria, el camp s'ha convertit en una nova normalitat.

Als seus carrers hi ha dones que compren a les botigues de fruites i verdures o de roba. Mentrestant, alguns homes han sortit a treballar, d'altres juguen a backgammon asseguts a l'aire lliure, al voltant d'una taula. Hi ha professors i paletes, venedors ambulants i metges. Hi ha joieries, carnisseries, bars i restaurants, botigues de vestits de núvia, de fotografia i venedors de cotó. Una ciutat dins d'una

ciutat, on les botigues s'han embellit amb dignitat i s'han transformat, segons la situació socioeconòmica de cadascú, en petites cases amb terrasses i jardins. I és en aquest microcosmos que en Nashat va experimentar la pandèmia i el confinament. “El març de 2020 es va tancar tot amb un toc de queda militar. Ara, com veieu, continuem vivint com sempre. Tenim preocupacions més importants que la COVID-19”, diu amb un to educat, mentre ens convida a prendre un got de *xay* [té] a la seva tenda. Hi viuen altres dotze membres de la seva família, molts pateixen malalties greus i problemes de salut. Les patologies més freqüents als camps són les malformacions congènites, les malalties cròniques i infeccioses, moltes de les quals estan relacionades amb l'accés reduït als serveis de salut, higiene i alimentació.

Si bé és cert que el Kurdistan iraquí ha garantit l'accés gratuït a tots els serveis hospitalaris, també que la regió, com passa en general a l'Iraq, pateix la manca crònica d'estructures i serveis essencials per a la ciutadania. “La població d'aquesta província era d'1,2 milions de persones. Amb la

crisi del 2014 es va duplicar”, explica Alessandra Rossi, coordinadora dels programes de l'Associació Italiana per a la Solidaritat entre els Pobles (AISPO), una ONG que treballa per enfortir els serveis de salut a països com el Sudan del Sud, el Sudan, Egipte i l'Iraq. Amb la guerra a Síria i les conquestes territorials d'ISIS el 2014, milers de persones es van veure obligades a fugir cap a llocs més segurs com Dohuk o Erbil, al Kurdistan iraquí, fet que ha saturat els ja fràgils serveis de salut. “Les condicions dels hospitals ja eren precàries abans, amb aquestes crisis han empitjorat”.

La situació sanitària iraquiana està estretament lligada a la història del país. De fet, durant més de quaranta anys, l'Iraq ha navegat entre constants períodes de conflicte i inestabilitat. El 1980 va esclatar la guerra de vuit anys entre l'Iraq i l'Iran, i després, el 1990, l'Iraq va envair Kuwait. La primera guerra del Golf va començar el 1991, seguida de sancions i un embargament. La invasió que van dirigir els Estats Units l'any 2003 va empènyer l'Iraq a la guerra civil entre el 2005 i el 2009. I fa poc, l'ocupació d'un terç del país per part de l'organització jihadista ISIS. En tots aquests anys s'ha desmantellat el sistema sanitari públic. Hi ha escassetat de medicines i personal mèdic. Milers de metges han fugit a l'estranger i l'esperança de vida està molt per sota de la mitjana regional mentre la taxa de mortalitat infantil és més alta.

Després del final de l'ofensiva militar per l'alliberament de Mossul i les zones conquerides per ISIS el 2017, incloses la plana de Nínive i Sinjar, centenars de milers de persones segueixen avui desplaçades, sense poder tornar als seus pobles d'origen.

Territori estratègic

“Tenim por de tornar a casa. La nostra terra està controlada per diverses milícies perquè és un territori estratègic”, explica el professor Nashat. D'una banda, hi ha les milícies xiïtes Hashd al-Shaabi, també conegudes com a Unitats de Mobilització Popular (PMU), finançades per l'Iran, que volen controlar la ruta que uneix Síria i el Líban. D'altra banda, hi ha el PKK. El govern iraquí ens va fer moltes promeses, però cap es va complir, i encara avui Sinjar és un lloc oblidat, sense serveis i amb mines”.

Tal com indica l'International Crisis Group en el seu informe “Guanyar la batalla post-Isis per l'Iraq

Més de 467.000 iraquianes desplaçades viuen encara avui en aquestes infinites aglomeracions

Hi ha joieries, carnisseries, bars i restaurants, botigues de vestits de núvia, de fotografia i venedors de cotó

El camp de refugiades Kabarto 1, al nord de l'Iraq / ARIANNA PAGANI @Arianna_Pagani_

a Sinjar”, “la regió és vulnerable a la intervenció externa. Des del 2003, una successió de forces externes han lluitat per controlar Sinjar: l'Estat iraquí, ISIS, els dos principals partits kurds de l'Iraq, el PKK i els seus afiliats actius a Turquia, Síria i l'Iraq. A més, atès que Sinjar es troba en una cruïlla estratègica, l'Iran, per mitjà de les seves milícies xiïtes aliades, també es beneficia d'un corredor a Síria que el connecta amb el Líban. De fet, des de l'octubre de 2017, les milícies xiïtes Hashd al-Shaabi han conquerit més zones properes a la frontera dins de Sinjar”.

El camp de refugiats sirians de Domiz, a una dotzena de quilòmetres de Kabarto, és un petit poble que s'estén desmesuradament. Les barraques de planxes s'alternen amb contenidors elegants i sòlids. I després hi ha restaurants, bars, botigues de tota mena. Aquí, la COVID-19 ha tingut un fort impacte i ha empitjorat les condicions de vida de moltes famílies. “Soc treballador jornalero, m'es-pavilo com puc per guanyar el mínim per viure. Quan es va produir el confinament, tot es va aturar, vam patir molt la crisi econòmica”, explica Hasan, natural de Qamishli, al Kurdistan siriana, que viu a l'Iraq des del 2012.

Segons la investigació *Locked Down and Left Behind: The Impact of COVID-19 on Refugees' Economic Inclusion* (Bloquejades i deixades enrere: l'impacte de la COVID-19 sobre la inclusió econòmica de les refugiades) del Center for Global Development, Rescue and Refugees International,

La COVID-19 i les restriccions han provocat una pèrdua generalitzada de mitjans de subsistència

Tota una generació ha crescut en camps, sense cap contacte amb els orígens, privada de drets fonamentals

“els refugiats treballen habitualment en sectors que han quedat molt afectats per la pandèmia, com ara restauració, la construcció, la venda al detall o altres feines ocasionals. De fet, la COVID-19 i les restriccions relacionades han provocat una pèrdua generalitzada de mitjans de subsistència i un augment de la pobresa entre les poblacions refugiades. A més, aquest impacte s'agreuja pel fet que la COVID-19 ha dificultat l'accés al mercat laboral, a les xarxes de seguretat social i a les ajudes de les organitzacions humanitàries per als refugiats”.

Shinda és la neta de Hasan. Té 12 anys. Amb maneres adultes, agafa entre seus braços el seu germà d'un any. Pateix paràlisi cerebral. Mentre el bressola, amb una mirada tímida, ens diu: “M'agrada estudiar, sobretot l'àrab. Espero poder continuar, *inshallah*”.

Deixem enrere Domiz, els camps, l'olor agra d'escombraries, les dures i misterioses muntanyes del Kurdistan. A la carretera s'hi veuen multituds de nens, curiosos de conèixer els forasters que passen per allà. Aquí hi ha nascut tota una generació. Una generació crescuda en camps, sense cap contacte amb els orígens, privada de drets fonamentals. Algú l'ha anomenat una generació perduda. Tanmateix, són les paraules d'Alessandra Rossi les que millor descriuen la situació: “Aquests infants neixen i creixen en una forma de vida que els recorda cada dia que hi ha injustícies inacceptables”. Això significa créixer en captivitat en un camp, no tenir dret a una bona educació, i, sobretot, veure negada qualsevol perspectiva de futur. ●

Assegurem compromís

www.arc.coop

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

MENÚ DEL DIA
de dilluns a divendres de 8h a 16:30h
TAPES I PLATS DE CARTA
Dissabte de 13h a 16:30h
ladeskomunal.coop

La **Directa** utilitza els serveis de

foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

ELS POBLES INDÍGENES, GRANS PROTAGONISTES DEL DEBUT DE L'ASSEMBLEA CONSTITUENT DE XILE

L'esquerra té majoria en un òrgan format per 155 persones, entre les quals n'hi ha 48 d'independents i sense militància a partits polítics

L'anàlisi de Meritxell Freixas | @MeritxellFr
Periodista independent a Xile

Un any i nou mesos després de l'inici de l'esclat social xilè, l'assemblea constituent encarregada de redactar la nova Constitució que desterrarà definitivament el llegat del dictador Augusto Pinochet (1973-1990) ha debutat. La Convenció Constitucional està formada per 155 persones -per primer cop al món, la meitat són dones- i s'ha conformat com un espai divers i plural, que busca allunyar-se de les pràctiques de la classe política convencional. Contra tot pronòstic, ciutadans comuns, independents i sense militància van aconseguir 48 escons, una xifra que deixa enrere els resultats dels blocs polítics tradicionals.

La majoria dels "convencionals" o "constituents" són ideològicament propers a l'esquerra i, juntament amb l'aliança entre la coalició Front Ampli i el Partit Comunista i les disset cadires dels representants dels pobles indígenes, sumen una majoria dels integrants de l'òrgan. La gran patacada, en canvi, se l'ha endut la dreta, que s'ha quedat amb només 37 membres, lluny del terç que necessita per bloquejar les propostes del plenari.

En una jornada històrica i plena de simbolismes, la cerimònia d'investidura, celebrada el 4 de juliol, va culminar amb l'elecció de la presidència de l'òrgan. La doctora en Humanitats, lingüista i maputxe Elisa Loncon, de 58 anys, va guanyar la votació pel càrrec. Un triomf que col·loca el poble maputxe, històricament discriminat per l'Estat xilè -i colonitzat per l'Imperi espanyol- com a protagonista d'una nova etapa del país i en un rol destacat per al desenvolupament de l'assemblea. "Aquesta Convenció transformarà Xile en un Xile plurinacional, intercultural, que no atempti contra els drets de les dones, ni de les cuidadores, que cuidi de la mare Terra i contra tota discriminació",

La nova presidenta encarna la defensa dels drets de les dones, la descentralització del poder polític i la plurinacionalitat

va dir Loncon durant el seu discurs d'investidura.

La nova presidenta encarna diversos dels atributs que una majoria de constituents consideren que cal incloure en el text, com la defensa dels drets de les dones, la descentralització del poder polític i territorial i la plurinacionalitat. "És molt emblemàtic que sigui una dona maputxe qui assumeixi la presidència de la Convenció. És simbòlic, i el seu discurs també, perquè a més representa els grups tradicionalment oprimits", sosté Carolina Garrido, integrant de la Xarxa de Politòlogues. La vicepresidència l'ocuparà l'advocat constitucionalista Jaime Bassa, del Front Ampli.

"No serà fàcil arribar a acords"

Entre els primers temes que ha abordat la Convenció hi ha la declaració a favor de la llibertat dels presos de la revolta social que va viure Xile entre l'octubre del 2019 i el març del 2020. El text, que va aixecar una forta polèmica i oposició de la dreta, es va aprovar amb 105 vots a favor i demana al Parlament "màxima celeritat" en la tramitació del projecte de llei d'indult, que fa uns mesos es discuteix. A més, sol·licita a l'executiu la desmilitarització "immediata" de Wallmapu, el territori del sud del país habitat pel poble maputxe, i que també s'indultin els presos d'aquesta

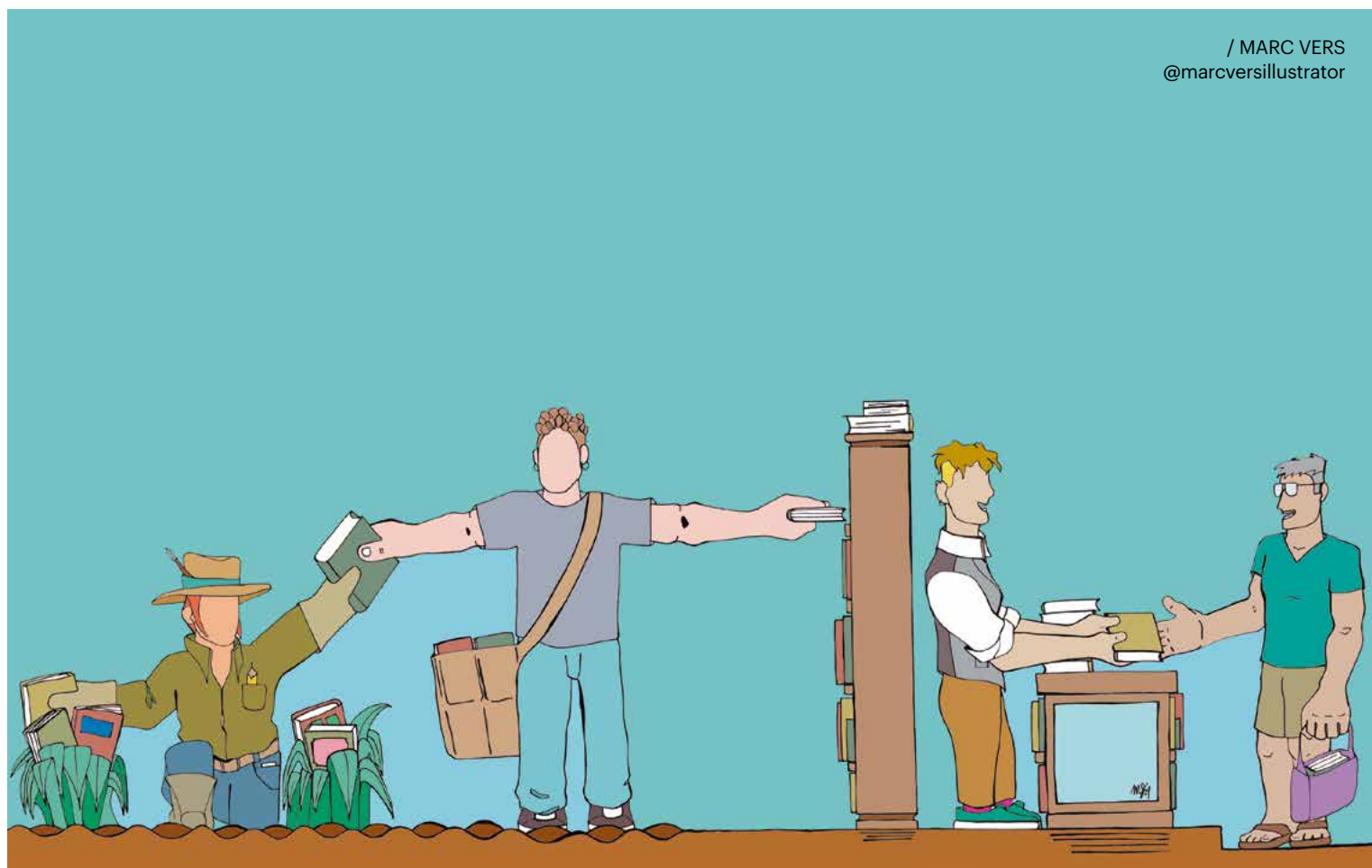
ètnia i que ha deixat el conflicte que enfronta amb l'Estat xilè.

Més enllà d'aquest assumpte, per davant queden ara debats fonamentals com el del mateix reglament de la Convenció, el règim polític i sistema de govern, el model d'Estat -amb especial èmfasi sobre els drets econòmics i socials- la descentralització, el reconeixement de la plurinacionalitat o el paper del Tribunal Constitucional i el Banc Central. "No serà fàcil arribar a acords, serà una instància molt desordenada. Hi haurà una força impugnadora del que és vell, que apel·larà a la legitimitat que té en aquest procés i, per altra banda, una altra força que li farà el contrapès i que té a veure amb les expectatives, perquè la impugnació constant també té el cost de no avançar", opina el degà de la Facultat de Ciència Política de la Universitat Central, Marco Moreno.

Recorregut

El camí de la Convenció Constitucional va començar de la mà dels estudiants que van iniciar les protestes l'octubre de 2019. La mobilització massiva i persistent als carrers va obligar els partits a arribar un acord conjunt per obrir un procés constituent i convocar un plebiscit que preguntés a la ciutadania si volia o no una nova carta magna. Amb més del 80% a favor d'aprovar la proposta, el poble xilè va optar, l'octubre de 2020, per passar pàgina de l'herència del dictador. Des de llavors, l'esforç es va centrar a construir les candidatures dels qui avui ocupen els escons de l'antic Congrés de Santiago, seu de l'assemblea constituent.

A partir d'ara, la Convenció disposa d'un any per redactar el nou text, que s'haurà de plebiscitar el segon semestre de 2022 en una votació obligatòria de sortida. Serà llavors quan es concretarà l'inici de la nova etapa. ●

/ MARC VERS
@marcversillustrator

Passar pàgina de l'edició insostenible

Enfront d'una part del sector editorial que deslocalitza la impressió, altres segells aposten per impremtes de proximitat per reduir la petjada ecològica i garantir millors condicions laborals

Luis Jiménez | @luisjimenezbcn

La globalització ha afavorit la deslocalització de serveis i la producció; el sector editorial no n'és una excepció. Una part important dels llibres editats als Països Catalans i a l'Estat espanyol han estat impresos a milers de quilòmetres de distància, sobretot a l'est d'Europa o a l'Àsia, un fet que llasta la petjada ecològica del llibre, a causa de l'impacte ambiental del seu transport, i contribueix a fomentar un model de condicions laborals i salarials no sempre dignes. Quan la impremta cooperativa El Tinter, en col·laboració amb el Centre Tecnològic Leitat, va participar en el projecte Greening Books per a l'Anàlisi del Cicle de Vida d'un llibre imprès “vam detectar que el 16,4% de l'impacte ambiental en la producció es produeix en el transport”, explica Jordi Panyella, que, juntament amb Aida Iglesias de Prada i Mar Carrera, van crear Pol·len Edicions com a segell editorial d'El Tinter i “laboratori de coedició”. Quan parlem de transport ens referim als trajectes de “les matèries primeres a les impremtes, el dels llibres, el trajecte entre impremta i editorial” i la posterior “distribució als punts de venda o de lectura”, apunta Panyella,

de manera que “reduir aquests impactes, vol dir apostar per la producció local”, conclou.

Tot i l'avantatge econòmic que poden obtenir algunes editorials si imprimeixen a Polònia o a la Xina, apostar per la producció local és viable. L'important parc industrial gràfic local, la reducció del temps d'entrega de les impremtes i la facilitat més gran per controlar totes les etapes del procés, entre altres factors, permeten fer sostenible econòmicament una editorial que decideix imprimir a escala local. El 2013, per a visibilitzar que moltes editorials imprimeixen a Catalunya, Comanegra va crear el segell Llibre Local “per a comunicar-ho i donar-li valor”, explica Alba Cayón, directora executiva d'aquesta editorial de Barcelona.

La petjada ecològica

El factor econòmic que més determina que una editorial decideixi imprimir a l'estranger és el preu per exemplar. “Si »

/ MARC VERS
@marcversillustrator

» la tirada és alta, el preu disminueix», explica Bernat Ruiz, editor d'Apostroph, segell ubicat a Muntanyola (Osona), tot i que aquest preu també «baixa amb l'augment de la tirada» en el cas de l'impressor local. Altres factors que també són determinants en el preu són «els colors, el format, els acabats i els tractaments especials». El resultat és, segons Bernat Ruiz, que «el llibre il·lustrat i de color de gran tirada surt econòmicament rendible imprimir-lo a la Xina o a Polònia». Però, per altra banda, «per a les petites editorials, amb unes tirades de 500 a 1.000 exemplars no surt a compte», afegeix.

El temps d'entrega és un altre condicionant que pot carregar els comptes de les editorials més petites, donat que «el pagament s'efectua en fer l'encàrrec i és un cost que s'ha de diferir», detalla el responsable d'Apostroph. I quan s'imprimeix fora de la Unió Europea, el temps de trajecte s'incrementa molt «sobretot, pel que es triga a omplir el contenidor i pel viatge en vaixell». Les editorials grans poden «omplir contenidors per si soles i retallar temps de trajecte pagant costos més elevats» i la resta de segells es veuen abocades a fer el que s'anomena «grupatge», que consisteix en el fet que «l'empresa transportista contractada per l'editorial agrupa clients de la mateixa tipologia en el mateix contenidor, el qual no salparà fins que estigui ple».

En altres ocasions, «hi ha agències que disposen d'un catàleg de títols» que «comercialitzen a diferents editorials, per països i domini lingüístic i es fa un tiratge conjunt», descriu Alba Cayón. En aquests casos, l'agència fa d'intermediària, gestiona la producció, tria el país on s'imprimiran tots els exemplars i els distribueix a les editorials d'arreu del món amb les quals ha signat un contracte. En aquest model «l'editorial que compra els drets i després comercialitza els llibres al seu país no té cap control sobre el procés de producció», postil·la Alba Cayón.

Les editorials grans poden
“omplir contenidors per
si soles i retallar temps de
trajecte pagant més”, la resta
es veuen abocades a fer el
que s'anomena “grupatge”

Bernat Ruiz quantifica que són «aproximadament, el 5% dels llibres» els que es comercialitzen amb aquest model, i indica que «són llibres que compten amb calendaris de sortida comuns a on, fins i tot, es limita modificar la coberta». L'editor d'Apostroph descarta imprimir a l'estranger, ja que «ser petit dona flexibilitat i imprimir a l'estranger fa perdre aquest avantatge». Li suposaria «lligar-se a un calendari sobre el qual no tindrà control i no tinc el múscul financer per a diferir els costos».

A l'hora de citar altres factors rellevants que han afavorit la deslocalització de la impressió, Jordi Panyella cita els «mites i proclames neoliberals que apareixen de tant en tant», com

quan el govern català “es va sumar a la proclama” segons la qual “calia internacionalitzar” i “integrar-se en un mercat global”. El resultat va ser que “moltes empreses ho van dur a la pràctica i van buscar proveïdors estrangers més barats”, fet que per ell “és un disbarat absolutament absurd”.

Tanmateix, no només editorials dels Països Catalans i de l'Estat espanyol han imprès a altres països llibres que després es comercialitzaran al nostre mercat. També es dona el fenomen a la inversa. L'important parc gràfic existent “sempre ha estat proveïdor de països europeus, com l'Estat francès, gràcies als seus costos més baixos”, un fet que “s’ha accentuat amb la crisi del 2008”, ja que tenen “capacitat gràfica disponible i els preus s’han estancat o baixat”, comenta Ruiz. Sobre el cas concret de les “imprentes catalanes que imprimeixen per a l'Estat francès”, Jordi Panyella puntualitza que, “la idea de producció local és una idea de distància, no de fronteres” i, en aquest cas, “està més a prop que Galícia”. Segons dades de les editorials adherides al segell Llibre Local, “el 27 % de l'ocupació laboral de la indústria gràfica de l'Estat espanyol és a Catalunya, i per a Catalunya, la indústria gràfica suposa un 4 % de la indústria” en el seu conjunt.

Impressió de quilòmetre zero

Davant de la disjuntiva entre un major marge econòmic i contribuir a disparar la petjada ecològica, Mosaics Llibres, editorial de llibres infantils i juvenils amb seu a Lleida, té clar que la seva aposta és per la qualitat i la impressió local. “Publiquem sis llibres cada any i són de llarg recorregut: com a mínim, dos anys des del moment que el rebem i s’acaba de vendre i es recupera la inversió”, comenta la seva editora, Mertxe París. A banda dels aspectes mediambientals, l'editora lleidatana valora la impressió local perquè li permet “seguir tot el procés” i “conèixer les condicions laborals” de les treballadores que hi participen.

L'editorial és propietària de la Llibreria Genet Blau, també a Lleida, a on “fem molta pedagogia” de la impressió local “perquè és un tema força desconegut”, comenta París. En vendre volums destinats al públic més jove de diverses editorials, li sobta que “hi ha llibres” que parlen de “com salvar el medi ambient” i que s'imprimeixen a l'estranger, o que algunes d'aquestes editorials “fan campanyes de plantar arbres i fan servir paper ecològic”.

“Sempre és millor tenir una política de compensació que no tenir-la”, opina Jordi Panyella, però “el que és cabdal ara és la reducció” i remarca que és innecessari “anar a imprimir tan lluny”. I, en la mateixa línia que Mertxe París, adverteix del risc que es facin “accions de *greenwashing* (rentat d'imatge verd), en el pitjor dels casos o, simplement, nyaps no malintencionats, en altres”. I, en aquest sentit, comenta que “hem pogut veure llibres en català impresos a més de 8.000 quilòmetres d'aquí” i “que es presenten com a llibre de zero emissions perquè l'editorial ha plantat arbres a Alemanya”.

Com a acció que combina internacionalització i impressió local i minimitza la petjada ecològica, Pol·len Edicions “forma part de l'agrupació Cardumen, amb editorials d'Argentina, Xile i Colòmbia” amb les quals, “a part de la relació professional, hi ha una vinculació d'afinitat”, destaca Panyella. Funciona com

“Hem pogut veure llibres en català impresos a més de 8.000 quilòmetres d'aquí, que es presenten com a llibre de zero emissions”, diu Mertxe París de Mosaics Llibres

una “bossa d'intercanvi” i posa “els nostres títols a una espècie de catàleg virtual”, d'on una altra editorial de l'agrupació “agafa el títol que vol, l'imprimeix amb el seu disseny posant que forma part d'una col·laboració, el distribueix al seu país i liquida els drets d'autoria amb les autores”, descriu. Afegeix que “a nosaltres, simplement hauria d'oferir-nos un títol seu”, un bescanvi que “no cal que sigui exacte i permanent” perquè “si una editorial vol un títol nostre, no cal que nosaltres hàgim dit que sí a un altre títol seu perquè ho pugui tirar endavant”.

Respecte al paper de l'administració, Mertxe París lamenta que “les subvencions a la producció editorial en català no tenen en compte la qualitat ni donen punts pel fet d'imprimir a Catalunya”. A part, detalla, que per poder acollir-se als ajuts, “has d'haver publicat un mínim de sis llibres l'any anterior” i “cal imprimir un mínim de 500 exemplars, fins i tot en aquest any de pandèmia”.

Rellançar el llibre de proximitat

“Durant els últims tres anys han crescut les adhesions i hem pensat que era el moment de rellançar-lo”, apunta Alba Cayón. Aquest és “un segell autodeclaratiu amb el qual les editorials es comprometen a no deslocalitzar a altres països cap dels processos que comporten l'edició d'un llibre”, expliquen en una nota de premsa. El seu objectiu és conscienciar sobre l'impacte “d'aquesta deslocalització que no para de créixer” i “sobre la importància de la producció local per raons mediambientals, professionals i econòmiques”.

Avui dia, les editorials adherides al segell Llibre Local són vuit: Comanegra, La Topera, Pol·len Edicions, Nanit Editorial, Mosaics, Yekibud, Llibres Parcir i Piscina, un petit oceà. Però del rellançament de la iniciativa el passat mes de març “hi ha hagut interès de moltes, i serem més, segur”, explica Cayón, que afegeix que “ara estem treballant per fer més passos cap a la millora en la certificació ambiental dels llibres”. ●

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA

C/ del Pi 25. Ribes (Garraf). Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

**KAMILOSETAS
MUSKARIA**

distribuidora llibertària

www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

Collectiu Ronda
Defensem tots els teus drets
www.ronda.coop
T. 932682199

En comú, fem camí
Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

**LA
REPAR-
TIDORA**

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Torreta de Miramar 1 baix 3, Benimaclet (València) - **larepartidora.org**

Vernissatge d'una tempesta

El relat de Gil Pratsobrerroca i Febrer

El pintor tancà els ulls novament i aquest cop sentí com els trons roncaven amb fúria. Se'ls imaginà escridassant ja les arbredes, les garrigues i les valls profundes i argiloses que envoltaven aquella enorme casa del segle XVIII on es trobava. Sentí l'aigua vessar-se a cabassos a pocs quilòmetres d'allà, entrant ja dins dels boscos, devorant les fulles. S'imaginà els tolls desbordant-se i omplint-se de bell nou; sentí els carrers enfosquir-se, les teulades embussar-se.

Pensà llavors en les persones del poble, traient els caps esporuguits per les finestres, per entremig dels porticons de fusta i mirant amb ulls mig clucs aquella natura injusta que de sobte, se'ls abraonava damunt seu. Perquè s'acostava un gegant que només devien conèixer els més vells. Perquè seria una tempesta inaudita, com poques d'altres, es deia el pintor.

El pintor obrí els ulls i es dirigí al balcó de la casa. Agafant-se a la barana de pedra olorà la ventada humida, les branques que començaven a cruixir davant seu, l'herba, fins a tenir-ne els pulmons curulls. Llavors sentí el vent córrer-li pel rostre, despentinat-lo; el sentí tancant portes, escombrant els terres. I sentí també que, aviat, aquella calma s'acabaria.

No hi havia més temps per perdre. Així que entrà corrents altra vegada i ho començà a tancar tot. El cel ja rugia. Posà plàstics sota els enormes finestrals del menjador. Pujà ràpidament l'escalinata de marbre. A dalt, a les golfes, col·locà galledes d'aigua sota els degoters que sempre s'hi feien, tapà les espitlleres amb cartons i parapetà les coses més fràgils.

Llavors, quan ja només li quedà resar, caigué la primera gota.

El so fou més bell del que esperava; com l'inici d'una gran simfonia. Tronaren autèntiques timbales d'orquestra. El cel dibuixà línies esveltes als vidres de totes les finestres; perles que rodolaren casa avall, amb pressa, i el pintor s'imaginà com també devien estar-ho fent als vitralls de les esglésies i a les robes dels despistats. La tempesta seria ufanosa; "serà vastíssima", es repetia el pintor.

Quan el pintor tornà a la seva cambra tot l'exterior trontollava com en una gran batalla. Els passadissos començaren a ulular encantats i a caure en una profunda penombra. Els canelobres feren dringar les llàgrimes de vidre que els decoraven; les estances semblaren encongir-se, aguantar la respiració.

I quan el fred començà a inundar aquella grandiosa casa, al pintor li va sonar el mòbil. Era ella. S'ensorrà la façana principal. "Vols anar a prendre alguna cosa? D'aquí una estoneta?", li digué. I van caure dues parets mestres de la casa. Com podia trucar-li precisament en un moment de tanta catarsi emocional?

"Perdona. Em sents?" -li digué. Havia de respondre-li ja, decidir-se d'una vegada abans que es pensés que era un tio dubitatiu. Què feia? Per una banda, no podia deixar escapar aquesta oportunitat de veure-la, però, per altra banda... Havia estat treballant tant... Ja havia vist els colors de la tempesta i com s'arremolinava sobre aquell poblet que havia construït, sobre aquella casa magnífica del segle XVIII que havia edificat amb tota mena de detalls i que ja n'havia triat els corbs de la teulada, les hores de la torre i les estàtues del menjador.

"Sí, sí, és clar. Quedem a la parada de Poble-sec?". I s'esquinçaren els núvols i un sol radiant ho inundà tot. Les muntanyes s'aigualiren en qüestió de segons i s'aplanaren; i de les seves despulles se n'alçaren edificis alts. Llavors pensà que encara devia tenir deu minuts abans de sortir per agafar el metro i que potser encara podria esbossar a llapis algun record ràpid dels llamps sobre el llenç. No podia deixar que tot allò es perdés. Tancà els ulls. Sospirà, calmat.

Quan els obrí, la casa del segle XVIII s'havia esfumat completament, i amb ella el seu senyorial menjador i el seu pòrtic de cariàtides.

Irremeiablement, l'escalinata de marbre i l'opus vermiculatum del lavabo havien acabat donant pas al seu llot individual, al pòster de Queen i als mobles d'IKEA del seu desairós pis de l'Eixample. ●

ressenyες

Alpinisme, salut i revolució

Guille Larios | @La_Directa

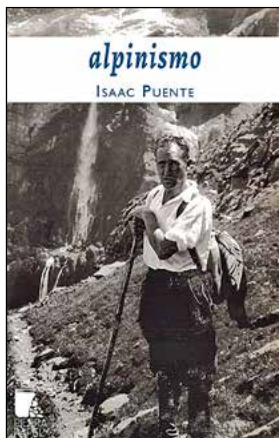
Els anys anteriors a la revolució social de l'any 1936 van ser un laboratori d'idees trencadores, en ebullició, d'alternatives oposades al capitalisme, de la premsa obrera i d'un ensenyament autodidacta. Una època en què idees i pràctiques com l'espiritisme, el vegetarianisme o el naturisme enriqueixen la cosmovisió del moviment obrer. La branca naturista llibertària fou la més transgressora, barrejava naturisme científic i pensament filosòfic, i introduïa valors que podrien considerar-se com a precursors de les posteriors idees ecologistes.

Isaac Puente va ser un dels difusors d'aquesta nova cultura. Metge rural aragonès, naturista, excursionista i teòric anarcosindicalista, va tenir una d'aquelles vides intenses, tristes i apassionants del segle XX, sent afusellat pels franquistes amb tan sols quaranta anys.

L'any 1925 va difondre aquest present text entre els obrers per fer front al que anomenava la "incultura física" i les "diversions idiotitzants"

de l'època. Un manifest per una vida sana, que difon els beneficis d'una alimentació saludable, de la pràctica de l'exercici físic i de la higiene personal. En ell, defensa la relació harmònica de les persones amb la natura i la muntanya, de la plenitud que aporta l'alpinisme al cos, la ment i l'esperit. Les respiracions profundes en les baixades de pressió atmosfèrica, la defensa contra el fred mitjançant el nudisme en les ascensions alpines, el somni profund després d'una excursió... Són plasmades amb un llenguatge senzill i breu perquè qualsevol obrer -l'analfabetisme era comú entre les classes populars- ho pogués entendre.

Un text que compta amb més de cent anys, però que emparella, encara avui, el binomi salut i revolució. I que es manté vigent en una època en què la "incultura física" té noves expressions -sedentarisme, addiccions...- i on les "diversions idiotitzants" en la cultura de masses digital s'imposen amb més força que mai. ●

LLIBRE
Alpinismo
Isaac Puente
Piedra Papel Libros,
2019
57 pàgines

L'antifeixisme basc durant la Guerra Civil espanyola

Josep Pimentel | @La_Directa

LLIBRE
Les milícies antifeixistes basques durant l'alçament feixista espanyol (1936-1939)
Alfredo Velasco Núñez
Traducció de Maria Sanz i Guillem Martí
Sare Antifaxista i DDT
Banaketak
(Bilbo, 2021)
111 pàgines

Fa poc s'ha editat la traducció al català de l'obra d'Alfredo Velasco (Bilbao, 1973) sobre el paper de les milícies antifeixistes basques durant el període de la Guerra Civil espanyola (1936-1939).

Una de les aportacions més rellevants d'aquest breu treball rau en el fet que és un dels pocs estudis que s'han publicat sobre el paper d'aquestes milícies en la lluita contra el cop franquista. Els primers dies de setembre de 1936, Irun va caure a les mans de les tropes feixistes insurrectes. Aquest fet va fer que molts antifeixistes bascos travessessin la frontera i constituïssin una columna per lluitar contra les tropes regulars del colpista ge-

neral Franco amb l'objectiu de marxar a defensar la capital de l'Estat. Es van reagrupar i molts d'aquests van constituir la columna, com a tal, a Barcelona.

Velasco relata la història d'aquests combatents als diversos fronts en què van participar: Navacarnero, el front de Madrid, els antifeixistes bascos a Catalunya, el front d'Aragó... i acompanya tots aquests capítols d'un glossari que ajudarà els nouvinguts al món de la Guerra Civil espanyola a entendre millor els fets que van ocórrer.

Cal donar l'enhorabona als editors, Sare Antifaxista i DDT Banaketak, per aquesta traducció al català de l'obra de Velasco. ●

La recuperada guerrilla urbana

Xavier Diez | @herodot10

Durant els setanta, historiadors llibertaris van començar a reivindicar la important resistència armada a la dictadura a Catalunya entre 1945 i 1963. Un dels treballs més destacats és precisament la biografia que va publicar Antonio Téllez el 1974, sobre Josep Lluís Facerías.

Facerías fou una llegenda popular de la guerrilla urbana fins al seu assassinat, el 1957. Coordinat per Ricard de Vargas Golarons i Roger Costa Puyal, es

publica un volum plural que aplega una important cronologia, un valuós conjunt de testimonis i annexos interessants amb mapes de les rutes seguides pels maquis, així com abundants reproduccions de la premsa del moment.

El llibre és alhora fruit del treball dels diversos grups dedicats a difondre el patrimoni històric de la guerrilla anarquista i de les rutes del maquis, així com a recuperar una memòria històrica antifeixista més necessària que mai. ●

LLIBRE
Josep Lluís Facerías i els seus grups d'acció

Coordinat per Ricard de Vargas Golarons i Roger Costa Puyal
Descontrol Editorial & Impremta SCCL, 2020
428 pàgines

/ MONTSE GIRALT
@giraltm

Dai Sombra, membre de Dones brasileres contra el feixisme

Nascuda en el si d'una família de capoeiristas a Rio de Janeiro, es va establir per primera vegada a l'Estat espanyol fa vint anys, quan va acabar l'institut. Els seus pares, pròxims a les cultures negres, li van inculcar de petita una visió afrocèntrica. "Vinc d'un entorn que sempre va explicar una segona història de qui som nosaltres, les persones afro", explica. Va començar a lluitar aquí tal com ho havia fet al Brasil, on ja havia patit racisme institucional. I després d'un temps va decidir tornar-hi. Allà, va ser testimoni dels canvis polítics dels últims anys, de les grans manifestacions i del procés de destitució a Dilma Rousseff. Immersa en aquesta realitat, va viatjar a l'Estat espanyol per organitzar la seva tornada definitiva al país d'origen quan, el març de 2018, van assassinar Marielle Franco. Aquest fet la va marcar personalment i va ser el disparador per trobar-se amb altres dones brasileres feministes, antifeixistes i diverses que viuen a Barcelona. Van fundar un col·lectiu que suma tres anys de lluita i que vol incrementar les mobilitzacions de cara al 2022, quan se celebren eleccions al Brasil.

“Bolsonaro ha demostrat que no està a favor de la vida”

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Vau néixer com a col·lectiu a partir de l'assassinat de la Marielle Franco...

Sí. Es va fer una convocatòria a la plaça de Sant Jaume, a Barcelona, on vam assistir unes 400 persones. Ens va xocar molt que una lluitadora fos assassinada brutalment. Ens vam adonar que les coses al Brasil canviarien políticament. I vam pensar a crear un grup per articular-nos millor, perquè notàvem que el feixisme arribava al Brasil.

I va guanyar Bolsonaro.

Sí, i en la mesura en què més coses passaven al Brasil hem anat abastant més lluites. Les normes que aquest govern ens imposa ens obliguen a protestar. Perquè estan afectant la natura, els pobles originaris, les persones LGTBI, les persones afro, i ens imposa estar contínuament pendents del que està passant al Brasil.

Com us articuleu amb els moviments socials locals?

Aquí, a Barcelona, i a Madrid, hi ha Mujeres brasileñas contra el fascismo. Ens articulem amb altres col·lectius socials i s'està enfortint el vincle perquè tristament i de manera paral·lela també va ascendint el feixisme en la política espanyola.

La vostra lluita té molt a veure amb les interseccionalitats, les posa molt en evidència.

Exacte. Som negres, dones, feministes, antiracistes, antifeixistes, som una assemblea diversa, solidària, estem contra la LGTBI-fòbia. Potser abans hi havia persones que no formaven part del moviment perquè no tenien tanta consciència. De fet, arran del president que tenim vam anar obrint la mirada sobre les coses contra les quals hem de

lluitar. I anem aprenent d'altres lluites en el camí, amb l'escolta activa, som moltes i hi ha pluralitat. Intentem treballar la interseccionalitat perquè no més d'aquesta manera podem combatre de veritat, perquè no sigui el típic moviment que només defensa algunes lluites sense ser conscient de les altres que existeixen.

Com valoreu el panorama polític espanyol i com ha impactat en el vostre moviment?

Amb els moviments polítics que s'han viscut a Espanya ens hem adonat que el que volem és el mateix en tots dos llocs: defensar la democràcia. Al cap i a la fi, estem vivint aquí i les lleis que ens toquen són les d'aquí, com la llei d'estrangeria. No ignorem que, malauradament, on estem hem trobat feixisme, abús de poder, mala utilització de la democràcia. I no estem parlant concretament d'un president, sinó de l'ascens d'aquests pensaments.

L'any que ve hi ha eleccions al Brasil. Quin és el vostre full de ruta?

Al juny s'han fet manifestacions a escala mundial sota el crit de "fora Bolsonaro". Hem fet actes posant èmfasi en la necropolítica, que decideix les persones que viuen i les persones que moren segons el seu color de pell, la classe social o el gènere. Farem més actes, sempre que ens ho permetin les restriccions sanitàries, perquè de cara a les noves eleccions al Brasil, la idea és fer que les persones no perdin la memòria, posar en evidència què és el que ha passat. Va molt més enllà de ser un partit polític amb el qual no t'identifiques, estem parlant de vides, d'humanitat. Bolsonaro ha demostrat que no està a favor de la vida, tant de les persones que el van votar com de les que no. ●

“No estem parlant concretament d'un president, sinó de l'ascens dels pensaments feixistes”